

Juho Räsänen 1100217
Milla Tompuri 1100233

Työpajanuorten voimaantumiskokemuksia Uusix-verstailla

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi AMK

Sosiaaliala

Opinnäytetyö

10.3.2014

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Milla Tompuri 1100233 Juho Räsänen 1100217 Työpajanuorten voimaantumiskokemuksia Uusix-verstailla 40 sivua + 3 liitettä 10.3.2014
Tutkinto	Sosionomi AMK
Koulutusohjelma	Sosiaaliala
Suuntautumisvaihtoehto	Sosionomi AMK
Ohjaaja(t)	Yliopettaja Jyrki Konkka Lehtori Terhi Salokannel-Stenberg
Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäisy ovat ajankohtaisia puheenaiheita. Nuorten syrjäytymisen syitä on katsottu olevan esimerkiksi taloudelliset ongelmat, työttömyys, terveysongelmat ja lähiverkoston puuttuminen. Yksi tehokkaimmista tavoista ehkäistä syrjäytymistä on työelämään kiinni pääseminen. Työelämään pääseminen ei kuitenkaan ole yksiselitteistä syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. Heillä on kuitenkin mahdollista saada siihen tukea eri tahoilta, joista yksi on työpajatoiminta. Työpajatoiminnassa nuoret pääsevät harjoitteluun työelämän taitoja käytännössä työtehtävien kautta ja saavat myös tukea arjenhallintaan. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää työpajatoiminnan mahdollisuuksia auttaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria voimaantumisen näkökulmasta. Suoritimme kvalitatiivisen tutkimuksemme Helsingissä sijaitsevalla työpajatoimintaa tarjoavalla Uusix-verstailla. Haastattelimme viittä 19-26-vuotiasta pajoilla työskentelevää nuorta. Hyödynsimme teemahaastattelua ja käyttämämme teemat nousivat voimaantumisen teoreettisesta viitekehuksesta sekä Uusix-verstaisten tiedon tarpeesta. Valitsemamme kolme teemaa olivat Sisäiset voimavarat, Sosiaalinen ulottuvuus ja Voimaantumisen tukeminen. Teemojen pohjalta loimme kysymyssarjan, joka toimi kuitenkin lähinnä vain suuntaa antavana elementtinä ja itse haastattelut olivat vapaata keskustelua. Analysoimme keräämämme aineiston valitsemiemme teemojen pohjalta ja vedimme johtopäätöksen, että työpajatoiminta Uusix-verstailla tukee näiden nuorten voimaantumista lähinnä auttamalla heitä eheyttämään ja täsmentämään omaa minäkuvaansa. Nuoret oppivat työtehtävien parissa omasta osaamisestaan ja heitä ympäröivä yhteisö antoi heille erilaista näkökulmaa omaan elämäänsä, sillä kaikki työpajalla olevat nuoret olivat pitkälti samanlaisessa elämäntilanteessa. Työpajojen ohjaajat tarjosivat myös nuorille kanavan reflektoida heidän omaa elämäntilannettaan käymällä keskustelua muustakin nuorille tärkeästä kuin vain työtehtävien suorittamisesta.	
Avainsanat	Syrjäytyminen, työttömyys, työpajatoiminta, pajanuori, voimaantuminen

Authors Title Number of Pages Date	Milla Tompuri and Juho Räsänen Empowerment Experiences of Young People at Uusix-workshops 40 pages + 3 appendices Spring 2014
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructors	Jyrki Konkka, Principal Lecturer Terhi Salokannel-Stenberg, Senior Lecturer
The social exclusion of young people and its prevention are widely discussed subjects in social debate. Reasons for the social exclusion of young people are for example financial troubles, unemployment, health problems and the absence of a social net. One of the most effective ways to prevent exclusion is employment. However, it is not self-explanatory for young people in danger of social exclusion to become employed. There are different ways how they can get help and one of them is work rehabilitation workshops. In these workshops young people can practise work-related skills through actual tasks and also receive help for the problems concerning their everyday lives. The purpose of our thesis was to find out how work rehabilitation workshops could help young people in danger of social exclusion from the perspective of empowerment. We carried out our qualitative study at work rehabilitation workshop center Uusix-workshops located in Helsinki. We interviewed five young people aged 19-26 currently working in the workshops. We utilized a themed interview and our themes were based on the theory of empowerment as well as the Uusix-workshops' need for information. The themes we chose were as follows: resources of each young person, social experience and support of the empowerment process. We came up with ten questions based on our themes but they only acted as waypoints in the free flowing conversations. We analyzed the material from the interviews based on our themes and came to the conclusion that work rehabilitation workshop activities at Uusix-workshops could support the empowerment of these young people by helping them understand themselves better. Doing the work-related tasks young people learned what skills they possessed and the surrounding community gave them different perspectives of their own lives because everybody at the workshop was in a similar life situation. The instructors at the workshops could also offer a chance for the young people to reflect on their own lives by talking about other important issues than just work-related matters.	
Keywords	social exclusion, unemployment, work rehabilitation workshops, empowerment

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Syrjäytyminen	1
2.1	Syrjäytyminen työmarkkinoilta	2
2.2	Syrjäytymisen ehkäiseminen	4
3	Työpajatoiminta	5
3.1	Työtoiminnan tavoitteet	6
3.2	Työpajan toimintamuodot	6
4	Uusix-verstaat	7
4.1	Toiminta-ajatus	8
4.2	Uusixin nuorille suunnatut työpajat	9
5	Pajanuoret	10
6	Voimaantuminen	12
6.1	Voimavarat	12
6.2	Sosiaalinen suhde ympäristöön	14
6.3	Voimaantumisen tukijat	15
7	Tutkimuskysymys	17
8	Tutkimusmenetelmät	18
8.1	Tutkimusmenetelmien esittely	18
8.2	Teemoittelu	19
8.2.1	Sisäiset voimavarat	19
8.2.2	Sosiaalinen ulottuvuus	20
8.2.3	Voimaantumisen tukeminen	21
9	Tulokset	21
9.1	Teema 1 – Sisäiset voimavarat	21
9.2	Teema 2 - Sosiaalinen ulottuvuus	26
9.3	Teema 3 - Voimaantumisen tukeminen	29
10	Johtopäätökset	31

11	Pohdinta	34
11.1	Luotettavuus	34
11.2	Uusixin tulevaisuus	35
11.3	Oma oppiminen	36
11.4	Jatkotutkimukset	37
12	Lähteet	38
	Suostumus haastatteluun	1
	Tiedote Uusix-verstaille opinnäytetyöstä	2
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelurunko	
	Liite 2. Suostumuslomake haastatteluun	
	Liite 3. Tiedote Uusix-verstaille opinnäytetyöstä	

1 Johdanto

Nuorten syrjäytyminen ja sen ehkäiseminen ovat ajankohtaisia puheenaiheita. Yksi parhaista tavoista välttää syrjäytymistä ja parantaa elämänlaatuaan on työelämään pääseminen. Syrjäytyneille tai syrjäytymisvaarassa oleville nuorille työpaikan saaminen tai edes hakeminen eivät kuitenkaan ole yksiselitteisiä asioita. Yksi tukikeino nuorten työelämään siirtymistä helpottamaan on työpajatoiminta. Opinnäytetyömme tarkastelee työpajatoiminnan mahdollisuuksia tukea nuoria voimaantumisen näkökulmasta. Tutkimus aiheesta suoritettiin haastattelemalla työpajatoiminnassa mukana olevia nuoria ja verraten heidän vastauksiaan teoreettiseen viitekehykseen.

Aivan aluksi tarkastelemme syrjäytymistä ongelmana ja keskitymme erityisesti työelämästä syrjäytymiseen. Myös syrjäytymisen ehkäisemistä käsitellään yleisellä tasolla lyhyesti. Ehkäisykeinoista työpajatoimintaan luodaan syvällisempi katsaus ja esittelemme myös Uusix-verstaat, työ kuntoutusyksikön, jossa suoritimme opinnäytetyöhön liittyvän tutkimuksen. Opinnäytetyössä kuvaillaan myös tyypillisen pajanuoren taustaa. Opinnäytetyössä esitellään voimaantumisen teoreettinen viitekehys. Aihetta lähestytään kokonaisvaltaisesti kertomalla voimaantumisen edellytyksistä sekä voimaantujan, että voimaantumisen tukijan näkökulmasta.

Voimaantumisen teoreettinen viitekehys on toiminut pohjana tutkimuksen teemahaastattelun teemoille. Kerromme teemahaastattelusta tutkimusmenetelmänä ja ilmi käy myös miksi juuri tämä tutkimusmenetelmä valittiin tähän tutkimukseen. Tutkimuksen tulokset raportoidaan selkeästi teemoittain, jonka jälkeen esitellään niistä vedetyt johtopäätökset pajanuorten voimaantumiseen liittyen. Lopuksi pohdimme muun muassa Uusixin tulevaisuutta ja mahdollisia jatkotutkimuksia, joita aiheesta voisi tehdä.

2 Syrjäytyminen

Syrjäytymisellä tarkoitetaan huono-osaisuuden kasautumista yksilölle (Ek – Saari – Viinamäki – Sovio – Järvelin 2004: 16-17). Syrjäytymistä aiheuttaviksi tekijöiksi luetaan seuraavat: taloudelliset ongelmat, huono asumistaso, työttömyys, terveysongelmat, lähiverkoston puuttuminen, väkivalta tai sen uhan kokeminen. Yhteiskunnan näkökul-

masta ihminen katsotaan syrjäytyneeksi, kun hänellä on vähintään kaksi huono-osaisuuden tekijöistä. Syrjäytyminen nähdään kierteenä, jossa haittatekijät vahvistavat toisiaan pahentaen syrjäytymisen tilaa. (Raunio 2006: 28-31.) Hyvinvointipuutteiden kasautumiseen vaikuttavat yksilön oman toiminnan lisäksi hänen mahdollisuutensa saada yhteiskunnan tarjoamaa tukea, palveluita ja turvaa riittävästi. Usein puhutaan myös yhteiskunnan eriarvoisuuden aiheuttavan syrjäytymistä hyvinvointiresurssien jakautuessa epätasaisesti. Välillä saattaa myös esiintyä toiseuden käsitettä, jonka mukaan valtaväestö edustaa ”meitä” ja syrjäytyneet edustavat ”toista”, joka ei kuulu eikä hänen toivotakkaan kuuluvan hyvinvoivaan väestöön (Nyysölä – Pajala 1999: 28). Näistä syistä johtuen syrjäytymistä tulisikin aina tarkastella sidottuna yhteiskunnan tilaan. (Ek – Saari ym. 2004: 16-17.)

Syrjäytymiseen kuuluu myös yksilön tunne sosiaalisten verkostojen ulkopuolelle jäämisestä, voimattomuudesta ja turvattomuudesta. Syrjäytymistä ei koskaan tulisi ajatella kokonaan yksilöstä tai yhteiskunnan rakenteista johtuvana seurauksena. Yksilöllä on aina edes jonkin verran valtaa päättää, miten toimia yhteiskunnan jäsenenä ja miten kehittää saamiaan hyvinvointiresursseja. (Ek – Saari ym. 2004: 17-18.)

Tyypillinen nykypäivän syrjäytynyt nuori on työtön 15-29-vuotias mies vailla peruskoulun jälkeistä koulutusta. Yli kaksi kolmasosaa syrjäytyneistä oli miehiä vuonna 2010. Neljäsosa syrjäytyneistä on maahanmuuttajia. Vuonna 2010 syrjäytyneiksi lukeutuneita 15-29-vuotiaita oli noin 5% samasta ikäluokasta. Näistä ainoastaan kolmasosa oli rekisteröitynyt työttömäksi työnhakijaksi, loput ovat niin sanotusti ”kateissa”. (Myrskylä 2012: 1-3.)

2.1 Syrjäytyminen työmarkkinoilta

Työmarkkinoille kiinnittymättömyys on yksi suurimpia laajemman syrjäytymisprosessin tekijöitä (Ek – Saari ym. 2004: 18-24). Suomessa työntekoa arvostetaan yleisesti, jonka vuoksi työntekijä on vahvasti osallinen yhteiskunnassa. (Raunio 2006: 83.) Syrjäytymistä työmarkkinoilta ei voida selittää vain muutamasta tekijästä johtuvaksi ilmiöksi, vaan tulee ottaa huomioon ihmisen nykyiseen ja aiempiin elämäntilanteisiin liittyvät suojaavat tekijät ja riskitekijät. Vaikeuksia työmarkkinoille kiinnittymiseen on huomattu aiheuttavan muun muassa terveydelliset tekijät lapsuudessa, lapsuuden ja nuoruudenaikaiset sopeutumisoingelmat, koulutusvaje ja elämänympäristön haasteet. (Ek – Saari ym.: 2004: 18-24.) Työelämään siirtyminen voi epäonnistua periaatteessa keneltä tahansa,

jos siihen liittyviin riskeihin ja omaan epävarmuuteen ei sopeudu tai niitä ei osaa hallita (Nyysölä – Pajala 1999: 10-13).

Juha Hämäläisen (2000: 29-30) mukaan syrjäytyminen on monimutkainen ongelmakokonaisuus. Nuorilla työelämästä syrjäytymisen syitä ovat yhteiskunnan rakenne-, resurssi- ja prosessitekijät ja nuorten yksilöllisistä elämänkuluista johtuvat syyt. (Hämäläinen 2000: 29-30.) Nyysölä ja Pajala (1999: 48) mainitsevat myös työelämässä pysymisen haasteeksi sen että, työntekijöiltä odotetaan myös yhä enemmän joustavuutta ja sopeutumiskykyä työehtojen suhteen. Mikäli valmius muutokseen puuttuu, saattaa syrjäytymisriski kasvaa. (Nyysölä – Pajala 1999: 48.)

Syrjäytymisen vähentämisessä ja ennaltaehkäisyssä sosiaalityön on keskityttävä asiakkaan voimavaroihin, eikä kohdistaa asiakkaan huomiota ainoastaan ongelmiin ja vaikeuksiin. Voimavaroja lisäävä työskentely on haastavaa silloin, kun syrjäytyminen on edennyt syväksi, sillä syvästi syrjäytyneen asiakkaan kanssa työskentely saattaa olla pääasiassa ongelmiin puuttumista ja niiden kontrolloimista. (Raunio 2006: 44-48.)

Työllistymisen on tutkittu olevan tärkein yksittäinen syrjäytymistä vähentävä tekijä. Työllistyminen ei kuitenkaan ole nyky-yhteiskunnassa helppoa. Työttömyyden rakenne on muuttunut haastavammaksi. Pitkäaikaistyöttömiä ei ole niin paljon kuin ennen, mutta työttömyysjaksot ovat entistä pidempiä. Työttömien joukossa on yhä enemmän vaikeasti työllistyviä. Vaikeasti työllistyvät tarvitsevat erityisesti heille kohdennettuja toimenpiteitä, jotta työllistyminen olisi mahdollista. (Raunio 2006: 10-11, 83-84.) Työttömiksi työnhakijoiksi ilmoittautuneet syrjäytyneet ovat avun piirissä, sillä heille kuuluu tarjota jatkuvasti työllistymistä tai koulutusta edistäviä palveluita. Työllistymistä edistävissä palveluissa olevista nuorista noin puolet työllistyy avoimille markkinoille työsuhteeseen viiden vuoden aikana. Työllistymistä edistävät toimenpiteet siis tutkitusti ehkäisevät työttömyyttä, ja sitä kautta myös syrjäytymistä. (Myrskylä 2012: 15.)

Heikko koulutus syrjäyttää työmarkkinoilta. Joka viides mies ja joka kymmenes nainen on 30-vuoden iässä ilman peruskoulunjälkeistä koulutusta. Työelämässä pelkällä peruskoulututkinnolla ihmisiä on ainoastaan 5%, kun taas työttömiä vailla peruskoulunjälkeistä tutkintoa on 15%. On siis haastavaa päästä työelämään kiinni ilman ammatillista koulutusta. (Myrskylä 2012: 7-8.) Siksi nuorille tuleekin tarjota työllistymistä edistävää koulutusta. Nuorilla työllistymisen yksilöllisiä edellytyksiä ovat työkyky, työhalu ja tötaito. (Hämäläinen 2000: 31-33.) Näiden lisäämiseksi tulisi tavanomaisen koulutuk-

sen rinnalla olla vaihtoehto, jossa huomioitaisiin syrjäytymisvaarassa olevien nuorten yksilölliset tarpeet.

Hämäläisen (2000: 12-13) mukaan nuorten auttamisen ei tulisi rajoittua ainoastaan työn saantia helpottavien taitojen kehittämiseen, vaan painottaa elämönhallintataitojen kehittämistä ja nuoren itsenäistymistä. Syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kanssa töitä tekevien työntekijöiden tulisi tukea nuoria ottamaan vastuuta omasta elämästään ja kehittämään arjenhallinnan taitojaan. Syrjäytyneellä nuorella on yleensä heikko sisäinen elämönhallinta ja syrjäytyneen leima jo varhaisessa vaiheessa syrjäytymistä. Tämä näkyy esimerkiksi syrjäytyneiden nuorten heikkona itsetuntona, aloitekyvyn puutteellisuutena ja lisääntyvänä passiivisuutena. Syrjäytyneet ja syrjäytymisuhan alla olevat nuoret tarvitsevat arkeensa mielekästä tekemistä, joka tukee itsenäistymistä ja siten osallisuutta yhteiskunnassa. Toiminnallisuus arjessa kohentaa nuoren itsetuntoa, jonka seurauksena nuori voi aktivoitua työelämään ja omaan tulevaisuuteensa. (Hämäläinen 2000: 12-13.)

2.2 Syrjäytymisen ehkäiseminen

Syrjäytymisen moniulotteisen luonteen vuoksi ehkäisemiskeinojen kehittäminen vaatii monen eri ammattiryhmän yhteistyötä. Helsingissä järjestettiin työryhmä miettimään syrjäytymisen vähentämisen menetelmiä osana Helsingin kaupungin turvallisuusohjelmaa vuosina 2010-2013. Työryhmä muodostettiin eri alojen asiantuntijoista ja toimijoista, jäseniä oli muun muassa erilaisista sosiaali- ja terveystieteistä, opetusvirastosta, nuorisoasiainkeskuksesta, poliisilaitoksesta ja pelastuslaitoksesta. (Syrjäytymisen ehkäisy ja vähentäminen- työryhmä 2009: 4.)

Syrjäytymisriski on pieni, jos ihmisellä on perhe, jolla on riittävä toimeentulo, työllisyys ja hyvä terveys. Riski pienenee perheessä edelleen, jos asuminen, parisuhde ja vanhemmuus ovat kunnossa ja jokaisella perheenjäsenellä on omat sosiaaliset verkostonsa. Perheen tulisi toimia yksikkönä, jossa jokainen huolehtii toisestaan yhteisönä ja yksilöinä. Jos nämä asiat eivät ole mallillaan, syrjäytymisriski kasvaa. Ongelmien ilmaantuessa niihin tulisi puuttua heti, sillä mitä varhemmin syrjäytymisriskeihin puututaan, sitä todennäköisemmin syrjäytyminen voidaan ehkäistä. (Syrjäytymisen ehkäisy ja vähentäminen- työryhmä 2009:7.) Linnakangas ja Suikkanen (2004: 110) myös korostavat varhaisessa puuttumisessa etenkin koulun ja kodin aktiivista yhteydenpitoa. Oppivelvollisuusiässä nuoreen on vielä mahdollista vaikuttaa. Peruskouluihin tarvitaan-

kin enemmän aikaresurssia opinto-ohjaajille, koulukuraattoreille ja opettajille, joiden työtehtäviin kuuluu tukea syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. (Linnakangas; Suikkanen: 110, 112-113.)

Syrjäytymisen ehkäisemiseksi Helsingissä on 2000-luvulla tuotettu monia hankkeita. Yli puolet näistä hankkeista kohdennettiin yksilöille, vain pieni osa perheille. Elämänkaarellisesti tarkasteltuna hankkeista suurin osa oli kohdennettu lapsille ja nuorille. Hankkeita tarkastellessa ongelmaksi nousi palveluverkostosta putoavat, joille ei ollut kohdennettu palveluita ollenkaan tai riittävästi. Näitä palveluverkostosta putoajia ovat esimerkiksi perheet, nuoret työssäkäyvät aikuiset ja ikääntyvät maahanmuuttajat. (Syrjäytymisen ehkäisy ja vähentäminen- työryhmä 2009: 31, 33-34.)

Tällä hetkellä on käynnissä sosiaali- ja terveysministeriön syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä toimenpideohjelma. Ohjelmassa keskitytään yhdenvertaisuuden vahvistamiseen, terveyserojen vähentämiseen, ehkäisemään työmarkkinoilta syrjäytymistä, parantamaan pienituloisten asemaa, vähentämään lasten ja nuorten syrjäytymistä, uudistamaan sosiaali- ja terveystaloudellisia palveluita ja parantamaan kansalaisjärjestöjen vaikuttavuutta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013.)

3 Työpajatoiminta

Työpajatoiminnan tärkeimpinä tavoitteina on kuntouttaa ja valmentaa nuoria työmarkkinoille ja auttaa nuorta löytämään oman koulutuspolkunsaa. Työpajatoiminnassa korostuvat yhteisöllisyys, osallisuus, ja ohjauksellisuus strategioissa ja työmuodoissa. (Komonen 2007: 429.)

Työpajanuorista suuri osa on ammatillisen koulutuksen keskeyttäneitä, työttömiä nuoria. Koulun keskeyttämisen syitä ovat muun muassa epäonnistumisen tunteet, poissaolot, opiskelumotivaation puute, elämänhallinnan ongelmat ja oppimisvaikeudet. Koska kansalaisuus ja yhteiskunnallinen osallisuus rakentuvat työn ja koulutuksen kautta, ovat koulunsa keskeyttäneet yhteiskunnasta syrjäytymisen riskiryhmää. (Komonen 2007: 430-431.)

Enemmistö työpajanuorista on ohjautunut työpajalle työvoimatoimiston kautta, mutta osa nuorista on tullut toimintaan sosiaalitoimen tai opetustoimen ohjaamana. Työpajal-

la selvitetään aina aluksi, minkälaisessa elämäntilanteessa nuori on toimintaan ohjattu. Yleisimmin nuorten elämäntilanteissa korostuu jokin tai muutamia seuraavista: opiskelumotivaation puute, elämäntaitojen tukemisen tarve, rikkonainen koulutustausta ja työelämän ulkopuolelle jääminen. Osa hakee työpajalta koulutuksen jälkeen myös työkokemusta pyrkiessään kiinnittymään työelämään tai jatkokoulutukseen. (Komonen 2007: 432-433.)

3.1 Työtoiminnan tavoitteet

Työpajatoiminnan tavoitteiden taustalla on syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen ja osaltaan myös syrjäytymistä korjaava työ. Työpajatoiminnassa tavoitteena onkin edistää nuorten työssä oppimista ja lisätä siten nuorten opiskelu- ja työelämävalmiuksia. Työpajatoiminnassa tuetaan myös nuorten tulevaisuuden suunnittelua ja autetaan ammatinvalintaprosessissa. (Komonen 2007: 432-433.)

Työpajatoiminnassa ei kuitenkaan ainoastaan kiinnitetä huomiota työelämäntaitojen opetteluun, vaan myös vahvistetaan nuoren elämisen taitoja. Tavoitteena on lisätä nuoren toimijuutta rohkaisemalla nuorta ottamaan aktiivisempi rooli omassa elämässään. Työpajatoiminta pyrkii tarjoamaan kokonaisvaltaisesti fyysisiä, psyykkisiä, sosiaalisia ja ammatillisia valmiuksia työelämään. Näin nuoren työhalua, työkykyä ja työssä tai kouluttautumiseen vaadittavia taitoja edistetään. (Komonen 2007: 432-433.)

3.2 Työpajan toimintamuodot

Työpajatoiminnalla on kaksi päätehtävää. Nämä ovat työhön valmennus ja toiminnan merkityksellisyyden lisääminen työn- ja elämänsuunnittelun kautta. Pajoilla tehtävä työ on asiakaslähtöistä ja yksilöllistä. Jokaiselle nuorelle laaditaan yksilöllinen suunnitelma, jossa nuoren kanssa mietitään hänelle realistisia tavoitteita. Tämänkaltaisen työote vahvistaa nuoren itseluottamusta ja uskoa omiin kykyihin. Nuori saa työpajalla myös yksilövalmennusta, jossa käsitellään nuoren elämää ja työvalmiuksia ja tuetaan arkea. Työpajojen valmentavat tulevat eri aloilta, ja tekevät myös verkostotyötä muiden viranomaistyöntekijöiden kanssa. Työpajalla nuoren on mahdollista saada myös tarvittaessa palveluohjausta. (Komonen 2007: 433-434.)

Työpajatoiminta jaetaan kolmeen eri tyyppiin, starttipajatoimintaan, työpainotteiseen työpajatoimintaan ja pajakoulutoimintaan. Starttipajatoiminnassa työpajalla korostuvat nuoren arjenhallinnan ja sosiaalisten kykyjen tukeminen. Starttipajatoiminta on enemmän kuntouttavaa, eikä työpainotteista. Starttipajoilla olevilla nuorilla voimavarat ovat riittämättömät aktiiviseen työntekoon tai koulutukseen. Työpainotteisilla työpajoilla olevat nuoret ovat elämäntilanteeltaan jo lähempänä työelämää tai koulutusta. Työpainotteinen työpajatoiminta tarjoaa nuorelle mahdollisuuden saada työkokemusta ja tutustua työelämään. Työpainotteinen työpaja pyrkii siis kehittämään sekä nuorten osaamista, että henkilökohtaisia valmiuksia työelämään. Työpajatoiminnan yksi toimintamuoto on pajakoulutoiminta, jota järjestetään oppilaitoksissa ja työpajoissa. Pajakoulutoiminnassa on kyse ammatillisen tutkinnon suorittamisen tukemisesta ja koulun keskeyttämisen ehkäisemisestä. Pajakoulutoimintaan osallistuvilla nuorilla on usein psykososiaalisia ongelmia tai oppimisvaikeuksia. Pajakoulutoiminta sisältää myös yhteistä harrastustoimintaa koulun ohella. (Komonen 2007: 435.)

Komosen (2007: 437) mukaan työpajatoimintaa voisi kehittää entisestään osana sosiaalista työllistämistä. Työpajoja tulisi kehittää entistä yksilöllisemmiksi ja esimerkiksi huomioida sukupuolten väliset erot toiminnassa paremmin. Lisäksi ammatillisten oppilaitosten ja työpajojen yhteistyötä tulisi tehostaa, jolloin pajan sijoittumisprosessi helpottuisi. Opinnollistamista tulisi tukea enemmän jatkossakin. Konkreettinen työnteko antaa vaihtoehdoisen kouluttautumistavan niille nuorille, jolle perinteinen koulunkäynti tai opiskelu ei sovi. (Komonen 2007: 437-441.)

4 Uusix-verstaat

Uusix-verstaat on Helsingin Kyläsaarella sijaitseva käsityöpajojen yhteisö. Uusix-verstaiden tavoitteena on työhönkuntouttaa helsinkiläisiä työttömiä kuntouttavan työtoiminnan keinoin. Uusix-verstaiden pajoilla työskentelee tällä hetkellä noin 300 henkilöä, joista suurin osa on kuntouttavassa työtoiminnassa ja loput työkokeiluissa tai palkkaperusteisissa työsuhteissa. Uusix-verstaat toimii Helsingin kaupungin Sosiaali- ja terveystieteiden alaisuudessa. (Uusix n.d.)

Uusix-verstaat koostuvat yhdeksästä työpajasta. Nämä työpajat ovat: keramiikkapaja, korupaja, metalliverstas, ompelimo, Painotex, polkupyöräverstas, puuverstas, tekstiilipaja ja verhoamo. Edellisten lisäksi verstaasiin kuuluu myös rakennusosasto, rakennusosien ja tietokoneiden kierrätys sekä Uusix-tietotekniikka. Vuoden alusta Uusixin

alaisuuteen liittyi myös tekstiilityökeskus, jossa on mahdollista tehdä ompelu-, kutomis-, ja pakkaustöitä. Painotex-paja ja Uusix-tietotekniikka ovat erityisesti nuorille suunnattuja pajoja, mutta nuoret voivat oman mielenkiintonsa mukaan päästä työskentelemään myös toisille pajoille. (Uusix n.d.)

Pajojen työtoiminnan lisäksi Uusix järjestää liikuntapäiviä, tietotekniikan opetusta ja maahanmuuttajille suomenkielenkursseja kuntouttavan työtoiminnan ohella. Lisäksi Uusixin kuntoutusohjaaja pitää viikottaista Wertsu-ryhmää päihdekuntoutujille. Pajoilla olevat nuoret saavat vapaasti osallistua kaikkeen ylimääräiseen toimintaan, mitä Uusix järjestää.

4.1 Toiminta-ajatus

Uusix-verstaiden toiminnassa korostuu kaksi suurempaa yhteiskunnallisesti merkittävää tehtävää: kuntouttava työtoiminta ja kierrätysmateriaalien hyödyntäminen (Pajunen 2012: 2). Toimintaa toteutetaan käytännössä neljän päätavoitteen mukaan. Ensimmäinen tavoitteista on asiakas ja vaikuttavuus. Tällä tarkoitetaan Uusix-verstailla työskentelevien asiakkaiden työ- ja toimintakyvyn parantamista, ylläpitämistä ja arviointia monipuolisen palveluvalikoiman avulla. Toinen tavoite liittyy talouteen ja resurssien käyttöön. Uusix-verstaat pyrkivät osoittamaan sekä kustannustehokkuutensa että kokonaistuloksellisuutensa. Kolmantena tavoitteena on pitää toiminta selkeänä ja tehokkaana ja tehdä yhteistyötä sidosryhmien kanssa. Neljäs päätavoite on olla osaava, innovatiivinen, motivoitunut ja suvaitseva työyhteisö. Lisäksi Uusix-verstaat listaavat arvoikseen inhimillisyyden, yhteisöllisyyden, innovatiivisuuden ja kestävän kehityksen. Uusix-verstaiden visioon kuuluu syrjäytymisen ehkäisy, työllisyyden edistäminen ja toiminnan toteuttaminen kaupunkikuvaa rikastavasti ja palvelevalla otteella (Uusixin toiminta n.d.).

Uusix-verstaat pyrkivät olemaan erittäin matalan kynnyksen palvelu työhönkuntoutuksessa. Pajoilla työskennellään lyhyitä päiviä, vain neljä tuntia päivässä. Uusix-verstaille voi päästä kuntouttavaan työtoimintaan silloin kun henkilöllä ei ole kriisivaiheen mielen-terveys- tai päihdeongelmaa ja hän itse kokee pystyvänsä toimintaan. Uusixille sijoitetaan ihmisiä vähintään kolmen kuukauden sopimuksella kerrallaan.

Kuntouttavalla työtoiminnalla pyritään ehkäisemään työttömyyden vaikutuksia, vahvistamaan arjen- ja elämänhallintaa toiminnan kautta ja ehkäisemään syrjäytymistä. Kun-

touttava työtoiminta suunnitellaan yksilöllisesti jokaisen kuntoutettavan tarpeiden mukaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö n.d.)

4.2 Uusixin nuorille suunnatut työpajat

Nuorille, alle 30-vuotiaille, erityisesti suunnattuja työpajoja on kaksi: IT-paja ja Painotex (Uusix verstaat – nuorten työpajat n.d.). Näissä pajoissa pyritään pitämään pajalaisten määrä pienempänä, mikä mahdollistaa jokaiselle pajan nuorelle enemmän henkilökoh- taista ohjausta. Aikaisemmin pajoilla oli mahdollista työskennellä kuusi tuntia päivässä, johon sisältyi lounas. Vuoden 2014 alusta pajoilla siirryttiin samanlaiseen tuntimalliin, kuin muillakin pajoilla. Tämä tarkoittaa neljän tunnin työvuoroa joko aamuvuorossa (klo 8-12) tai iltavuorossa (klo 12-16). Pajoilla työskennellään 3-5 päivää viikossa sen mu- kaan, miten on jokaisen nuoren kohdalla sovitaan. Keväällä 2014 on kuitenkin mahdol- lista aloittaa Uusixin pajoilla olemalla pajatoiminnassa yhden päivän viikossa avusta- vissa tehtävissä ja siirtymään 3-5 päiväiseen työtoimintaviikkoon pajapaikkojen vapau- tuessa.

Nuorten pajat ovat suunniteltu nimenomaan työttömille tai vailla koulutuspaikkaa olevil- le nuorille, jotka tarvitsevat apua elämänsä uudelleenrytmittämisessä. Pajoilla käydään kolmen kuukauden välein nuoren ja pajaohjaajan välisiä ohjaus- tai seurantakeskuste- luja, joissa määritetään nuoren yksilöllisiä tavoitteita toiminnalle. (Uusix verstaat – nuor- ten työpajat n.d.)

Nuorten työpajoilla keskeisinä tehtävinä ovat käytännön kautta oppiminen, nuorten itsetunnon, arjen- ja elämänhallinnan taitojen tukeminen ja sosiaalisten taitojen kehit- täminen. Tiukat työajat ja ryhmätyöskentely ovat suunniteltu tukemaan säännöllistä päivärytmiä ja sosiaalisten suhteiden ylläpitoa. Pajakokemus auttaa nuoria selkiyttä- mään tulevaisuuden suunnitelmiaan ja edistää jatkoa työelämään tai koulutukseen. Pajoilla pyritäänkin siihen, että pajatyöskentelyn jälkeen nuori menisi opiskelemaan tai saisi työpaikan. (Uusix verstaat – nuorten työpajat n.d.)

Pajoille tullessaan nuorelta ei vaadita aikaisempaa osaamista tai kokemusta, ainoas- taan kiinnostusta työtehtäviä kohtaan. Painotex-pajalla harjoitellaan kankaanpainantaa. Kankaita painetaan Uusix-kaupassa myytäviin tuotteisiin, kuten laukkuihin ja erilaisiin lakanavaatteisiin. Lisäksi Painotex-paja tekee paljon suuria tilaustöitä. IT-pajalla nuoret opettelevat omien kiinnostuksen kohteidensa mukaan käyttämään erilaisia tietokoneoh-

jelmia. Tämän lisäksi nuoret pääsevät tekemään monipuolisesti IT-alan töitä. IT-pajalta on mahdollisuus edetä opettamaan erillisiä Uusix-verstailla järjestettäviä tietotekniikka-kursseja. (Uusix verstaat – nuorten työpajat n.d.)

5 Pajanuoret

Suomessa koulutuksella, etenkin sen pituudella, on suuri merkitys työllistymisen kannalta (Nyysölä – Pajala 1999: 23). Nuorten työttömyydellä onkin vahva suhde kouluvaiheen kokemuksiin. Nuoret ovat saattaneet kärsiä oppimisvaikeuksista, kokea suuria epäonnistumisia ja jopa keskeyttäneet koulun käynnin. Osa työttömistä nuorista pitää uudelleen kouluttautumista mahdollisena ja osa on täysin kouluvastaisia. (Pohjantammi 2007: 22-24.) Pajanuorista osalle koulumaailmasta vieraantuminen tapahtuu peruskoulun 7.-9.-luokkien aikana esimerkiksi oppimishäiriöistä johtuen. Nuoria siirretään usein erityisluokille, vaikka kouluvaikeudet ovat yksilöllisiä ja monille jokin muu opiskelumuoto saattaisi sopia paremmin. (Pohjantammi 2007: 97-98.) Selvästi suurin osa pajoille päätyvistä nuorista hakeekin työkeskeistä elämäntapaa, jossa opitaan työtä tekemällä (Pohjantammi 2007: 22).

Teorian tuntuminen vastenmieliseltä yhdistää suurinta osaa pajanuorista. Kun koulunkäynti ei kiinnosta, kaveripiiri saattaa valikoitua myös tämän ominaisuuden mukaan. Kouluviihtymättömyys synnyttää näin sosiaalisia prosesseja ja kaverisuhteet vievät aikaa koululta. Samalla koulun keskeyttämisen kynnyks alenee (Pohjantammi 2007: 97-98).

Suurella osalla pajanuorista koulun keskeyttäminen sijoittuu toiselle asteelle. Huono koulumenestys ja väärinä koetut valinnat ovat monille syy keskeyttää koulu. (Pohjantammi 2007: 98-99.) Omaa koulutuslinjaa ei ole koettu omaksi eikä myöskään mitään mieluisampaa löydy tilalle. Olivat koulutuksesta poisjäämisen syyt mitkä tahansa, yhteiskunnallisessa keskustelussa nuori määritellään tällöin lähes automaattisesti syrjäytyneeksi. Nuori usein sitten sopeutuu ja sosiaalistuu syrjäytyneen rooliin (Nyysölä – Pajala 1999: 58).

Koulun keskeyttämisen jälkeen nuoret usein alkavat vain "olemaan" päivästä toiseen. (Pohjantammi 2007: 99-100, 102.) Ratkaisevaa tässä tilanteessa on se, mitä nuoret

itse ajattelevat omasta tilanteestaan ja millaiset mahdollisuudet heillä on ohjata valintojaan (Nyysölä – Pajala 1999:43-44). Nuoret eivät ehkä osaa kohdata omaa pulmallista tilannettaan ja käsitellä omia tuntemuksiaan, joten ratkaisuna on täysi vetäytyminen. Tähän niin sanottuun ajalehtimisen vaiheeseen edennyt nuori elää elämäänsä hetkitäin ja harva asia tuntuu tärkeältä tai oleelliselta. Tavoitteellinen toiminta kohdistuu hajanaisesti ja vaihtelevasti eri asioihin ja vaikka nuori saattaakin osoittaa suurta kiinnostusta joitain asioita kohtaan, omista asioista on hankala saada otetta. Pitkittynyt oleminen voi olla näin hyvin hankalaa katkaista. (Pohjantammi 2007: 99-100.)

Nuoret elävät nykyään niin sanotussa pätkätyökulttuurissa, mikä eroaa heidän vanhemmistaan, joilla yksittäiset pitkät työsuhteet ovat yleisiä. Osa nuorista aikoo hakeutua uudelleen koulutukseen ja moni elääkin elämässään välivaihetta, jossa otetaan omia lomajaksoja. Moni nuori sopeutuukin työttömyyteen hyvin ja vaihtaa päivärytmiä, koska ei ole päässyt koskaan kunnolla työelämään. (Pohjantammi 2007: 28.) Nuorten on yleensäkin vaikea elää kovin pitkällä tähtäimellä ja monet heistä elävätkin korkeintaan noin puolen vuoden sykleissä (Palola – Hannikainen-Ingman – Karjalainen 2012, 63). Nuoret eivät siis välttämättä koe työttömäksi jäämistä kovinkaan stressaavana. Osa nuorista myös luottaa, että peruskoulun jälkeen saa jostain työpaikan ja jää odottelemaan. Näissä tilanteissa passivoitumisen vaara on suuri. Työttömyys pitkittyy esimerkiksi siksi, että jo pelkkä työnhaku tuntuu ylitsepääsemättömältä. (Pohjantammi 2007: 29.)

Epävarmuus luonnehtii kaikkia pajanuoria, mutta osalle siitä muodostuu keskeinen luonteenpiirre, joka tulee esiin toistuvasti ja muodostuu ajan mittaan vetäytymiseksi. Tämä verottaa suuresti oman arkielämän asioiden hoitamista. Pajalle päästyään osalle työtoiminta riittää lievittämään epävarmuutta ja vahvistamaan arjen hallintaa, osan taas tarvitessa henkilökohtaista valmennusta. Pajan miljööllä, valmentajien asenteilla ja lähestyttävyydellä sekä työtehtävillä on suuri merkitys epävarmuuden lieventämisessä. Hyvän miljööön organisointi ja nuoren asioista keskusteleminen ovat hyviä tapoja kohdata työttömyyttä ja kouluviihtymättömyyttä kokeneet nuoret. Epävarmuutta voi näin ehkäistä luomalla nuorelle uskoa johonkin, esimerkiksi nuoren ja valmentajan väliseen toimivaan suhteeseen. (Pohjantammi 2007: 31.)

Pajoille tulevilla nuorilla on lähestulkoon aina aiempia viranomaiskokemuksia ja paja on niin ikään yksi lenkki lisää viranomaisketjuun (Pohjantammi 2007: 133). Asiakkuus monilla eri viranomaistahoilla voi olla nuorelle rasite (Palola – Hannikainen-Ingman – Kar-

jalainen 2012: 44). Nuoret osaavat kuitenkin tehdä melko nopeasti eron pajan ja muiden viranomaisten välillä ja pajoilla korostetaan henkilökunnan työtapaa, joka tukee tämän eron tekemistä. Nuorten mahdolliset viranomaisfobiat saattavat hidastaa omien asioiden esille tuomista ja käsittelyä. Viranomaiskontakti tai muu vastaava henkilö on kuitenkin hyvin usein tarpeellinen, sillä monet nuoret eivät osaa käsitellä työttömyyttä yhtenä elämänvaiheena, jonka jälkeen tulee jotain muuta ja tarvitsevat siksi täysivaltaista tukea oman tulevaisuutensa suunnittelussa. (Pohjantammi 2007: 133.)

6 Voimaantuminen

Voimaantuminen on sisäinen ja sosiaalinen prosessi, jossa yksilö kehittää ja muuttaa käsitystä itsestään saaden samalla mahdollisesti lisää itseluottamusta. Voimautuessaan henkilö kykenee saavuttamaan tarvittavat kyvyt ja tietouden tehdäkseen omalta kannaltaan oleellisia tietoisia valintoja. (Fitzsimons; Hope; Cooper; Russel 2011: 3, 26.) Räsänen (2006: 34-35) mukaan voimaantuakseen ihmisellä tulee olla riittävät fyysiset ja psyykkiset valmiudet päämäärien asettamiseen ja tavoitteelliseen toimintaan ja halu muuttaa omaa elämäntilannettaan. Lisäksi ihminen tarvitsee riittävän tietopohjan ja tietotaidon sekä mahdollisuuden arvioida omaa elämäänsä ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Tällöin toimintaympäristön pitää olla sellainen, jossa ihminen voi suoriutua ja hallita erilaisia tilanteita. (Räsänen 2006: 34-35.)

Erittäin tärkeä tekijä voimaantumisprosessissa on voimaantujan sosiaalinen pääoma, jonka välittäjinä toimivat kommunikaatio ja luottamus (Räsänen 2006: 184). Ihmiset tuntevat itsensä voimaantuneeksi myös saadessaan tehdä päätöksiä, joilla on vaikutusta heitä itseään suurempiin yhteisiin asioihin (Fetterman 2001: 7). Jokainen voimaantumisprosessi on yksilöllinen, eikä yhdenlaisiin lopputuloksiin koskaan päädytä (Fitzsimons; Hope ym. 2011: 78-79). Voimaantuminen ei kuitenkaan voi olla lopullinen tavoite vaan keino, jolla pyritään parantamaan ihmisen elämänlaatua (Adams 2008: 5).

6.1 Voimavarat

Ihminen käyttää sisäisiä voimavarojaan saavuttaakseen päämääriä. Siitosen (1999: 119) mukaan tärkeimpiä ihmisen toimintaa ohjaavia päämääriä ovat halutut tulevaisuuden tilat. Näihin kuuluvat henkilökohtaiset päämäärät, ymmärryksen lisääntyminen,

menestys ja halu vaikuttaa yhteisten päämäärien asettamiseen. (Siitonen 1999: 119-124.) Voimaantumisen kannalta voi olla hyvin ratkaisevaa, että yksilö saa itse asettaa tavoitteita, eikä vain valita valmiiden tavoitteiden joukosta (Fitzsimons; Hope ym. 2011: 15). Tällaisia tavoitteita ovat esimerkiksi yksilöllisyys, itsemääräämisoikeus ja oma ja muiden hyvinvointi. Asetettujen päämäärien tulee olla riittävän haastavia, mutta myös realistisesti saavutettavissa. (Siitonen 1999: 119.)

Voimaantumisen kannalta erittäin tärkeä päämäärä ihmiselle on valinnan vapaus. Valinnan vapauteen liittyy myös oleellisesti vastuun ottaminen omista valinnoista. Ihmisen tulisi kuitenkin suhtautua omaan valinnanvapauteensa kriittisesti ja pohtia ohjaileeko sitä osittain jokin ulkopuolinen voima tai auktoriteetti. (Siitonen 1999: 124-127.) Oleellista on kuitenkin ottaa huomioon henkilökohtainen vastuu omista valinnoista ja teoista (Thompson 2007: 24). Vapaus ei ole pelkästään rajoitusten poissaoloa vaan se on toimintaa hyvän elämän vaatimusten mukaisesti. Tähän sisältyy muiden vapauden kunnioittaminen. (Räsänen 2006: 45.) Työpajoilla työskentelevillä nuorilla valinnanvapaus näkyy esimerkiksi siinä, että he pystyvät vaikuttamaan siihen, mille pajalle menevät eli minkälaisia työtehtäviä he suorittavat.

Hyvän minäkuvan saavuttaminen on tärkeä osa voimaantumisprosessia. Siitonen (1999: 130) määrittelee minäkuvan ihmisen kokonaisvaltaiseksi näkemykseksi itsestään. Ihmisen suhde ympäristöön rakentuu minäkuvan kautta. Ihminen ottaa helpommin vastaan informaatiota, jonka kokee tukevan käsitystä itsestään ja samalla hylkää helpommin informaation, joka ei tue tätä käsitystä. (Siitonen 1999: 130.) Hajonnut käsitys identiteetistä, siitä kuka on ja mihin kuuluu, on vakava este hyvän ja merkityksellisen elämän luomisessa. Yksilö, joka ei saa ilmaista itseään, joka ei saa kaipaamaansa tukea ja on hauraalla identiteetillä varustettu, ei ole voimaantunut. (Räsänen 2006: 37.) Minäkuvan selkeytyminen on oleellista voimaantumiselle siksi, että se kuvastaa millaisia tulevaisuuden odotuksia ihmisellä on ja miten hän arvioi omat voimavaransa suhteessa näihin odotuksiin. Hyvä käsitys itsestä johtaa useammin realistisiin odotuksiin omalta elämältä. (Siitonen 1999: 130.)

Sisäinen reflektio on välttämätöntä voimaantumisen kannalta. Voimaantujia tulisi kannustaa ja tukea tekemään reflektiota omaan elämäntilanteeseensa, omiin oletuksiinsa ja omaan identiteettiinsä liittyen. (Fitzsimons; Hope ym. 26-28.) Reflektiosta on enemmän hyötyä, mikäli se onnistutaan liittämään osaksi jotain suurempaa yksilön ulkopuolista kokonaisuutta (Fetterman 2001: 7). Tämä kannustaa voimaantujaa ottamaan vas-

tuuta omasta elämästään ja muista läheisistään. Siitonen (1999: 141-142) korostaa vastuun tärkeyttä voimaantumisen prosessin henkilökohtaisen luonteen vuoksi. Myös vastuu yhteisestä hyvinvoinnista tukee yksilön voimaantumista. (Siitonen 1999: 141-142.) Oleellista on että reflektio johtaisi muutoksiin voimaantujan käytöksessä, eikä reflektio jäisi ajatuksen tasolle (Räsänen 2006: 237). Minäkuvan kehittyminen ja sisäinen reflektio korostuvat paju-uuden elämässä paju-uuden alkuvaiheessa, jolloin usein joutuu pohtimaan omia taitojaan ja arvioimaan elämänsä kehitysalueita.

Siitonen (1999: 151-155) nimeää myös toiveisuuden tärkeäksi elementiksi voimaantumisen prosessissa. Toiveisuudella hän tarkoittaa uskoa siihen, että asiat järjestyvät viime kädessä parhain päin. Toiveisuudelle ihmiselle on siis mahdollista nähdä epäonnistumisetkin oppimistilanteina. (Siitonen 1999: 151-155.)

6.2 Sosiaalinen suhde ympäristöön

Ihminen hakee ympäristöstään hyväksyntää, arvostusta, luottamusta ja kunnioitusta, arvioiden samalla sen ilmapiiriä. Eri osapuolten molemminpuolinen hyväksyntä ja tervetulleeksi kokeminen lisäävät ilmapiirin turvallisuutta, luottamuksellisuutta ja arvostuksen tunnetta. Voimaantumisen mahdollistava ilmapiiri on turvallinen, avoin, ennakkoluuloton, tukeva ja rohkaiseva. (Siitonen 1999: 144-145.)

Räsänen (2006: 48) toteaa, että vahva koherenssi, eli yhteenkuuluvuuden tunne, on osa yksilön voimaantuneisuutta. Tällöin yksilö kokee, että ympäristön ärsykkeet ovat säännönmukaisia ja ennustettavissa, hän omaa tarvittavat resurssit ja hän kokee ympäristön vaatimukset mielekkäinä haasteina. Vahva koherenssin tunne tarkoittaa sitä, että ihminen luottaa tilanteista selviämiseen vaikeissakin olosuhteissa. (Räsänen 2006: 28.)

Verstaisryhmissä yhdessä päättäminen ja vastuu yhteisistä asioista realisoituvat käytännöksi. Siihen liittyy jokaisella yksilöllä oleva tasavertainen vaikutusmahdollisuus ja toisten kuunteleminen. Avoimuus ja rehellisyys ovat toimivan yhteisön moraalisia vaatimuksia. Sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin vertaisryhmän tuen ja auttamisen turvin takaa parhaan mahdollisen hyvinvoinnin ja viihtymisen sekä yksilöllisten tavoitteiden saavuttamisen. Sitoutuminen yhteisön käytäntöihin, moraalisiin ja tavoitteisiin vastuuttaa yksilöä, mikä taas on samalla voimaannuttavaa, sillä yksilö saa ratkaisuvallan yhteisöä ja sitä kautta myös itseään koskevissa asioissa. Vastuuttaminen ja voimaantu-

minen kulkevat näin käsi kädessä. Niiden pitää kuitenkin myös olla tasapainossa toistensa kanssa. Vastuuttaminen ilman voimaantumista voi johtaa sopeuttamiseen ja alistamiseen. (Kaipio 1999: 221, 223, 243-244.)

Hyypän (2002: 26-27, 48) mukaan yhteisöllisyys ja sosiaalinen pääoma ovat toistensa synonyymeja. Sosiaalinen pääoma perustuu me-henkeen, joka syntyy ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa tiettyjen ehtojen vallitessa. Yhteishengen tunne on yhteisöjen kaikkein tärkein ominaisuus. Yhteisöön kuuluminen on yksilölle tärkeää, koska se luo turvallisuuden tunnetta ja mahdollisuuden samaistua yhteisöön. (Hyypä 2002: 26-27, 48.)

Arvostavassa toimintaympäristössä ihmisen on helpompi onnistua. Onnistumisen kokemukset kohottavat itseluottamusta, millä on mahdollisuus vaikuttaa positiivisesti itsearvostukseen. Itseluottamus tarkoittaa sitä, että ihminen luottaa omiin kykyihinsä ja uskoo onnistumisiin. Itsearvostus taas tarkoittaa, että ihminen hyväksyy itsensä ja arvostaa itseään sellaisena kuin on. (Siitonen 1999: 136-138.) Pajanuorten arjessa ympäröivän yhteisön vaikutus korostuu, sillä ympärillä on paljon samanlaisessa elämäntilanteessa olevia ihmisiä. Tällöin kommunikaatiolla ja vertaistuellalla on mahdollisuus toimia voimanlähteenä pajanuorelle.

6.3 Voimaantumisen tukijat

Toisen ihmisen voimaantumista voi tukea (Siitonen 1999: 117). Voimaantumista edistävässä toiminnassa tulee olla matala kynnys ja toiminnan on oltava läpinäkyvää. Asiakkaiden pitäisi pystyä myös vaikuttamaan toimintaan. Kun heille annetaan mahdollisuus vaikuttaa heitä koskevaan toimintaan, on mahdollista, että heidän oma elämäntilanteensa paranee. (Fitzsimons – Hope ym. 2011: 28-29.) Voimaantumista tukevalla toiminnalla tulisi auttaa voimaantujaa tunnistamaan omat sisäiset voimavaransa ja tiedostamaan uskomuksiaan ja asenteitaan (Mansström-Mäkelä – Saukkola 2008: 44-45). Osallisuuden tukeminen on siten tärkeä osa voimaantumisprosessia, mutta se tulee kuitenkin nähdä keinona eikä tavoitteena toisen ihmisen voimaantumisessa (Adams 2008: 29, 41). Mikäli voimaantumista tukevaa toimintaa tehdään ennaltaehkäisevästi, yksilön sosiaaliset riskit yhteiskunnassa vähenevät (Törrönen – Borodkina – Samoylova 2013: 28).

Reflektio on erittäin tärkeää voimaantumista edistävässä toiminnassa. Voimaantuminen on kehittyvä ja kehitettävä käytäntö ja siksi toisten voimaantumista tukevan toiminnan tulee olla avoin haasteille. (Fitzsimons – Hope ym. 2011: 115, 120-122.) Asiantuntijoiden on oltava varuillaan, etteivät he yritä suoraan ”antaa” voimaantumista ylhäältä asiakkaille sellaisessa muodossa, jota asiakkaat eivät tunnista (Adams 2008: 3). Yrittäessä edistää toisen ihmisen voimaantumista, esimerkiksi tämän itsemäärääminen saattaa nousta ongelmaksi. On mahdotonta täysin tietää, minkälaisen ympäristön toisen ihmisen itsemäärääminen vaatii. (Siitonen 1999: 125.) Siksi jokaista voimaantumisprosessia tulisi lähestyä yksilökohtaisesti eikä pyrkiä turvautumaan yhteen käytäntömalliin (Adams 2008: 58).

Voimaantumista tukevan henkilön tulisi olla luotettava, empaattinen, itsetietoinen, ja itseään arvostava (Mannström-Mäkelä – Saukkola 2008: 44-45). Hänen ei kannata pelätä omia tai muiden virheitä, vaan olla valmis oppimaan niistä. Voimaantumisen edistäjällä on aina valtaa voimaantujaan. Siksi hänen pitää olla valmis jakamaan valtaa ja rohkaista muita ottamaan valtaa ja vastuuta yhteisistä asioista. (Thompson 2007: 60.) Voimaantumista tukevan henkilön ei pidä suhtautua voimaantumisprosessiin odottaen jotain tiettyä lopputulosta. Valmiiden vastausten sijaan hänellä tulee olla selvä käsitys prosessin suunnasta, tarkoituksesta ja keinoista viedä prosessia eteenpäin. (Fitzsimons – Hope ym. 2011: 74, 78-79.)

Työpajoilla työskentelevät ohjaajat ovat avainasemassa pajoilla olevien nuorten voimaantumisen tukemisessa. Toiminnan päämetodi on kuntoutuminen käytännön työskentelyn kautta, mutta tämä ei tarkoita, ettei esimerkiksi henkilökohtaiselle tuelle ja omista asioista keskustelulle olisi tarvetta nuorten joukossa. Tällöin ohjaajien tulisi olla valmiita tukemaan nuoria muillakin tavoilla kuin vain omalla ammattiosaamisellaan pajan työtehtävissä.

Voimaantujan ja voimaantumisen tukijan välisen kanssakäymisen tulisi olla aidosti kuuntelevaa ja dialogista (Räsänen 2006: 344). Vastavuoroisuus ihmisten välisessä kanssakäymisessä nähdään voimaannuttavana. Se liitetään usein sosiaalisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Vastavuoroisuus vaatii luottamus pohjan. Sillä katsotaan olevan myös yhteys henkiseen pääomaan. (Trust in reciprocal relationships 2013: 8-10.) Voimaantumisen tukijan ja voimaantujan kommunikaatio on voimaantumisprosessin kannalta tärkeää. Keskustelun tulisi keskittyä ratkaisua ja voimavaroihin, eikä vain ongelmista puhumiseen. Sen tulisi olla tulevaisuuteen suuntautunutta ja kannustavaa ja auttaa

voimaantujan tavoitteiden priorisoinnissa. Vuorovaikutuksella ja sen toimivuudella on suuri merkitys asiakkaan kokemukseen prosessista ja siihen sitoutumiseen. (Mannström-Mäkelä – Saukkola 2008: 44-46, 59.)

Heino ja Kärmeniemi (2013: 105-106) korostavat, että turhat väärinymmärrykset voimaantujan ja voimaantumisen tukijan välillä voivat olla kohtalokkaita voimaantumisprosessille, sillä ne voivat johtaa lisäongelmien kasaantumiseen. Esimerkiksi tukijan vastustaminen voi viedä voimaantujalta prosessin kannalta tärkeitä resursseja ja voimavaroja. Väärinymmärrykset onkin hyvä käsitellä mahdollisimman pian niiden ilmaantues- sa. Yleisestikin hyvä tiedon kulku voimaantumisprosessin aikana on tärkeää. Tämä tarkoittaa tukijan ja voimaantujan välisen kommunikaation mutkattomuuden lisäksi myös sitä, että voimaantuja on tietoinen hänen prosessiaan tukevista palveluista ja muista apukeinoista. Palveluverkoston monimutkaisuus saattaa hidastaa liikkeelle lähtenyt- tä prosessia tai pysäyttää sen kokonaan. (Heino – Kärmeniemi 2013: 105-106.)

7 Tutkimuskysymys

Yksi keino pyrkiä ehkäisemään nuorten syrjäytymistä etenkin työelämän kohdalla on työpajatoiminta. Työpajalla pyritään aktivoimaan nuoria, tarjoamaan heille mahdollisuus oppia työelämän taitoja ja tukemaan heidän arjenhallintaansa. Käytännössä tämä tapahtuu muun muassa työelämään verrattavissa olevien työtehtävien kautta.

Jotta nuorten syrjäytymistä voidaan ehkäistä, heidän voimaantumistaan on tuettava. Nuoria on autettava kohti elämäntilannetta, jossa he kokevat pystyvänsä asettamaan itselleen realistisia tavoitteita ja ovat tietoisia omista kyvyistään. Voimaantumisprosessin käynnistymiseksi vaaditaan turvallinen ja hyväksyvä ympäristö, jossa nuoret voivat saada onnistumisen kokemuksia ja kasvattaa itseluottamustaan.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tarkastella miten työpajatoiminta ja voimaantuminen kohtaavat tosielämässä ja millaisia mahdollisuuksia niillä on ehkäistä nuorten syrjäytymistä. Tutkimuskysymyksemme on ”Millaisia voimaantumiskokemuksia Uusix-verstaiden nuorilla on?”. Aihe nousee alun perin omasta kiinnostuksestamme työpajatoimintaa kohtaan, mutta samalla myös Uusix-verstaiden tarpeesta saada tietoa asiakasnuortensa voimaantumisesta. Keräämme aineiston opinnäytetyöhön tekemällä strukturoimattomia teemahaastatteluita verstaiden asiakasnuorille. Haastatteluiden

teemat nousevat voimaantumisen teoreettisesta viitekehuksesta ja Uusix-verstaiden tiedon tarpeesta.

8 Tutkimusmenetelmät

8.1 Tutkimusmenetelmien esittely

Tutkimuksemme on case study, jossa tutkitaan useamman Uusix-verstailla työskentelevän nuoren kokemuksia omasta voimaantumisestaan. Tutkimusmenetelmänä käytetään strukturoimatonta teemahaastattelua. Valitsimme haastattelun tutkimusmenetelmämme, koska se on joustava ja helposti muokattavissa oleva tiedonkeruutapa, joka hyödyntää juuri kielelle ominaista tapaa kertoa ihmisen käyttäytymisestä ja ajattelusta. Kysymyksillä on mahdollista määrittää faktoja, käyttäytymistä tai uskomuksia ja tunteita. Haastattelut toteutetaan strukturoimattomana, jolloin aihealue on ennalta määriteltä, mutta keskustelu on vapaata ja kaikki kysymykset ovat avokysymyksiä. Avoimet kysymykset ovat joustavampia ja kannustavat paremmin yhteistyöhön, vastauksissa on yleensä enemmän syvyyttä ja niistä myös muodostuu vähemmän väärinymmärryksiä. Avovastaukset kuvaavat myös paremmin vastaajan ajatusmaailmaa ja avoimien kysymysten kautta voidaan saada myös yllättävämpiä vastauksia, joita ei muuten saataisi. (Robson 2002: 271-272, 276.) Kysymykset liikkuvat hyvin yleisellä tasolla ja toimivat ideaalitulanteessa vain keskustelun avaajina, jolloin esitetään tarkentavia kysymyksiä aiheista.

Aineiston analysoidaan teemoittelemalla. Teemoittelu tarkoittaa sitä, että kysymykset jaetaan pieniin ryhmiin sen mukaan minkä aihealueen vastauksia niillä haemme (Robson 2002: 471). Teemat nousevat voimaantumisen teoreettisesta viitekehuksesta sekä Uusix-verstaisten halusta saada palautetta jolla he voivat kehittää toimintaansa. jonka Uusix-verstaat kokevat tarpeelliseksi kehittääkseen toimintaansa. Koemme teemoittelun tarpeelliseksi tutkimuksellemme, sillä se helpottaa kerätyn aineiston jäsentelyä ja tutkimukselle oleelliset asiat on näin helpompaa nostaa esiin, mikä nopeuttaa aineiston analysoimista. Teemoittelu on myös lukijaystävällistä, sillä selkeä jako aihealueisiin tekee tekstin seuraamisesta helpompaa ja sen sisältö välittyy näin paremmin. Haastattelut myös äänitetään, sillä se tekee analysoimisesta helpompaa ja tukee näin tutkimuksemme luotettavuutta. (Robson 2002: 171, 290, 458, 475, 481.)

Haastateltavat hankitaan vapaaehtoisten joukosta yhteistyössä Uusix-verstaiden kanssa ja haastateltavilta pyydetään kirjallinen suostumus haastatteluun osallistumisesta. Haastatteluissa ja niiden raportoimisessa kunnioitetaan haastateltavien kohdalla yksityisyydensuojaa. Tutkimuksen luonnetta ei myöskään salata haastateltavilta ja he saavat tietää, mitä haastattelusta saaduilla tiedoilla tehdään. Pyrimme tekemään haastattelusta miellyttävän kokemuksen haastateltaville ja mahdollistamaan sen, että vastaukset ovat puhtaasti heidän näkökulmaansa. Siksi emme esitä liian vaikeita tai pitkiä kysymyksiä, ammattikieltä sisältäviä kysymyksiä, loukkaavia kysymyksiä tai johdattelevia kysymyksiä. Samalla pystytään myös mahdollisesti välttämään se, että tutkimuksen näkökulma jäisi liian kapeaksi. Haastatteluiden tekemiseen varataan noin tunti aikaa, sillä liian lyhyistä haastatteluista ei juuri saa hyvää tietoa, kun taas reilusti yli tunnin pituiset haastattelut saattavat tuntua vapaaehtoisista haastateltavista liian pitkiltä. (Robson 2002: 67-69, 182, 273, 275.)

8.2 Teemoittelu

Kuten yllä on mainittu, kysymysten teemoittelu nousee voimaantumisen teoreettisesta viitekehyksestä sekä Uusix-verstaiden meille esittämästä tiedon tarpeesta. Käytännössä tämä tapahtuu niin, että teoreettisen viitekehyksen rajataan pienempiin ryhmiin, joiden sisällön pohjalta teimme kysymykset. Haastatteluteemamme ovat Sisäiset voimavarat, Sosiaalinen ulottuvuus ja Voimaantumisen tukeminen.

8.2.1 Sisäiset voimavarat

Kuten yllä olevasta voimaantumista käsittelevästä tekstikappaleesta käy ilmi, ihmisen itselleen asettamat päämäärät ovat oleellinen elementti voimavarojen ohjautumiselle ja sitä kautta ihmisen toiminnalle. Siksi haluammekin tietää millaisia päämääriä Uusix-verstaiden nuoret ovat itselleen asettaneet työskentelyjaksonsa ajaksi.

Kysymys 1: Minkälaisia tavoitteita sinulla on Uusix-verstailla työskentelysi suhteen?

Voimaantumisprosessissa muutoksessa oleva minäkuva on keskiössä. Voimaantumisen onnistumiseen vaikuttaa siis olennaisesti se, että ihminen saa lisää tietoa itsestään ja hänen minäkuvansa selkiytyy. Tämän tutkimuksen tiimoilta on mahdotonta selvittää,

miten haastateltavien kokonaisvaltainen minäkuva on kehittynyt, mutta haluamme kuitenkin tietää miten he näkevät itsensä Uusix-verstailla.

Kysymys 2: Millainen olet työskennellessäsi? Onko käsityksesi muuttunut Uusix-verstailla työskentelysi aikana?

Tietysti olemme myös kiinnostuneita Uusix-verstaiden nuorten sisäisistä voimavaroista yleensäkin. Toisin sanoen siitä, minkälaiset voimavarat heillä on ja miten nämä voimavarat ilmenevät heidän työskentelyssään.

Kysymys 3: Millaisena koet työskentelyn Uusix-verstailla?

Voimaantumisprosessille ei ole tärkeää vain tämä hetki vaan myös tulevaisuus ja ylipäänsä se, minkälaisena ihminen näkee tulevaisuutensa. Mikäli ihminen näkee tulevaisuutensa positiivisessa valossa, hän asettaa itselleen todennäköisemmin realistisia tavoitteita ja hänellä on myös enemmän motivaatiota saavuttaa ne. Siksi koemme tutkimuksellemme tärkeäksi selvittää nuorten näkemyksiä myös ajasta Uusix-verstaiden jälkeen ja onko Uusixilla ollut mahdollisesti vaikutusta heidän tulevaisuuden näkymiinsä.

Kysymys 9: Millaisena näet lähitulevaisuutesi?

Kysymys 10: Ovatko suunnitelmasi muuttuneet matkan varrella?

8.2.2 Sosiaalinen ulottuvuus

Kuten yllä on mainittu, voimaantuminen on sosiaalinen prosessi ja se tapahtuu suhteessa ympäristöön. Siksi tutkimuksemme kannalta on oleellista selvittää millaisena haastateltavat näkevät ympäristönsä.

Kysymys 4: Minkälainen yhteisö Uusix-verstailla on?

Kysymys 5: Minkälainen suhde sinulla on yhteisöön?

8.2.3 Voimaantumisen tukeminen

Uusix-verstailla pyritään tukemaan verstailla työskentelevien voimaantumista. Haluamme saada tietoa siitä, miten tämä näkyy verstailla työskentelevien nuorten näkökulmasta. Pyrimme selvittämään millaisena työskentelymiljöönä nuoret näkevät Uusixin ja mitä mieltä he ovat henkilökunnasta ja vallitsevista käytännöistä.

Kysymys 6: Mitä mieltä sinä olet Uusixista työpaikkana?

Kysymys 7: Mitä ajattelet Uusixin henkilökunnasta?

Kysymys 8: Mitä mieltä olet yhteisistä säännöistä ja ohjeistuksista?

9 Tulokset

Tutkimuksessa haastateltiin yhteensä viittä nuorta Uusix-verstailla helmikuun aikana. Haastateltavat olivat iältään 19-26-vuotiaita, heistä kaksi oli naisia ja kolme miehiä yhteensä neljältä pajalta. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluja. Haastateltavat olivat olleet Uusixilla eripituisia aikoja, mutta kaikki olivat työskennelleet pajallaan vähintään kolme kuukautta. Haastattelut pohjautuivat yllälueteltuihin kymmeneen kysymykseen, mutta haastatteluissa kysymykset toimivat enemmänkin keskustelun avaajina ja siltoina eri aiheiden välillä keskustelun muuten ollessa hyvin vapaamuotoista. Haastattelut kestivät noin 30 minuuttia ja ne suoritettiin rauhallisessa ja häiriöttömässä tilassa, jolloin haastateltavien yksityisyydensuoja säilyi. Seuraavassa käydään läpi teemoittain, minkälaisia vastauksia haastatteluista nousi esiin.

9.1 Teema 1 – Sisäiset voimavarat

Haastattelut lähtivät usein liikkeelle kysymyssarjan ensimmäisestä aiheesta, eli siitä minkälaisia tavoitteita nuorilla oli Uusix-verstailla työskentelyn suhteen ja miksi nuoret olivat nähneet Uusixille tulon hyvänä vaihtoehtona oman elämäntilanteensa kannalta.

”Aa, no siis mä oon ollu aika pitkään työttömänä, et se ihan ylipäänsä se et saada siit normaalist päivärytmist kiinni ja oppia siihen aikaisin heräämiseen ja aikaisin nukkumaan menemiseen.” (Haastateltu nuori)

Nuorten syyt Uusix-verstaille tulon olivat monimuotoisia. Uusixilta oltiin tultu hakemaan esimerkiksi päivärytmiä, joka oli pitkän toimettoman jakson jälkeen osalta kadonnut. Osa nuorista oli liikkunut niin sanotusti omalla aikavyöhykkeellään jolloin tasainen unirytmisi oli kärsinyt. He kokivat, että Uusix oli tuonut tähän apua työajoillaan ja mahdollisuus valita aamu- ja iltavuoron välillä auttoivat pehmeämmässä laskeutumisessa arjen aikatauluihin. Haastatteluissa kävi myös ilmi halua muuttaa työviikkoansa enemmän työelämän kaltaiseksi.

”Mmm. Joo ja siis sillon ennen ku mä olin alottanu juteltiin just sitä et niitä päiviä voi lisätä tai sit pystyy vaihtaa niinku aamuvuoroon jos halua.” (Haastateltu nuori)

Pajalta haettiin myös työkokemusta tulevaisuudessa tapahtuvaa työelämään siirtymistä varten. Takana ollut mahdollinen työttömyysjakso saattoi tehdä nuorille mahdolliseksi hakea suoraan työelämään, jolloin Uusixin mukautettu työviikko tarjosi kevyemmän ja helpommin lähestyttävämmän keinon päästä kiinni työntekoon. Moni mainitsi myös oppimansa uudet konkreettiset taidot kuten työtehtäviin tarvittavat erikoistaidot, mutta myös pienempiä arkisia taitoja oli opittu, kuten esimerkiksi vaatteiden silittämistä. Nuoret kokivat uusien asioiden oppimisen pääasiassa nopeaksi ja tehokkaaksi, koska pajalla keskityttiin tekemään käytännössä. Myös mahdollisuutta vaihtaa paikkaansa eri pajojen välillä pidettiin hyvänä asiana.

”Sitte toi kiinnostasi niiku et miten tehä paljon tällee niiku tällee teollisemmin ja niinku laadukkaammin ja isoi määriä ni. Se sinäänsä kiinnostais. Siis ku oon miettiny pitkää tehä siit iha, niiku jonkinlaist omaa tuotemallistoa. Ja myyntiin ehkä.” (Haastateltu nuori)

Osalla pajoista pidettiin myös kerran kuukaudessa omien töiden päivä, jolloin nuoret saivat käyttää omaa luovuuttaan ja päättää itse, millaista projektia haluavat työstää valmiiksi annettujen työtehtävien sijaan. Haastatteluissa tuli ilmi myös jokapäiväisten työssä käytettävien taitojen lisäksi mahdollisuus kokeilla pienimuotoisemmin muutakin

uutta kuten valokuvausta filmikameroilla ja kuvien kehittämistä. Myös nuorten mahdollista omaa erityisosaamista oli pystytty hyödyntämään.

Yksi syy tulla pajalle oli myös saada ylipäänsä jotain sisältöä päiväänsä. Tämä yksinkertainen syy tulla pajalle esiintyi jokaisen haastattelun nuoren kohdalla. Taustalla saattoi olla pidempi toimeton jakso elämässä ja yhdistävä tekijä kaikilla nuorilla oli se, etteivät he halunneet jäädä tyhjän pantiksi ainakaan enää pidempään. Nuoret kertoivat, että vaikka kotonakin saattoi olla tekemistä, he kaipasivat vaihtelua päiviinsä. Muiden ihmisten pariin pääseminen nähtiin myös tärkeänä.

”Ei siis mulle kävis, ei tarttis olla, mut siis niinku, mä tuln tänne periaattees sen takii et saa jotain niinku rutiinii tai tekemistä. Silleen et tulee semmonen normaali arki. Et ei vaan oo niinku.” (Haastateltu nuori)

Toinen tärkeä voimavaroihin liittyvä aihe, josta haastatteluissa keskustelimme, oli nuorten kuva itsestään työskennellessään Uusix-verstailla. Osalle nuorista oli vaikeampaa kuvailta itseään suoraan kysyttäessä, mutta kun kysyttiin mitä pajan ohjaajat ja muut työntekijät olivat sanoneet, kuvausta tuli enemmän. Tällöin nuoret kertoivat olevansa pääasiassa saamansa palautteen kanssa samaa mieltä työskentelystään.

Nuoret kuvailivat itseään tunnollisiksi työskentelijöiksi, jotka suorittivat annetut työtehtävät ajallaan ja jättivät työpisteen siistiksi työpäivän päätteeksi. Työaikoja he myös kokivat noudattavansa pääasiassa hyvin ja niilläkin, joilla oli ongelmia esimerkiksi ehtiä ajoissa työvuoroon, oli tapahtunut parannusta Uusixilla vietetyn ajan aikana. Osalla oli ollut aluksi hyvin vaikeaa noudattaa työaikoja ja ylipäänsä paikalle saapuminen oli ollut välillä vaikeaa. Nämä nuoret kuitenkin kertoivat, että nykyään työaikojen noudattaminen ei ollut enää yhtä hankalaa ja esimerkiksi iltavuoroon vaihtaminen oli ollut avuksi.

”Ja kyl ku mä tuln tänne ni mä vaa päätin et mä en oo yhtäkää päivää pois, piste. Ja se on pitäny.” (Haastateltu nuori)

Nuoret näkivät itsensä myös motivoituneina työntekijöinä. Motivaatiota auttoivat pajojen hyvä ilmapiiri ja ohjaajien ammattitaito. Osa mainitsi, että työtehtävien monotonisuus saattoi välillä syödä omaa motivaatiota. He kuitenkin kertoivat myös että siihen pystyi

vaikuttamaan keskustelemalla ohjaajien kanssa, jolloin oli mahdollista työskennellä jonkin muun tehtävän parissa tai vaihdella työtehtäviä tasaisin väliajoin.

”No, ahkerana. Ahkerana pidän ja niinku... Kyl mä niinku ahkera ja sellanen et niinku hoitaa hommansa. Ja niinku oma-aloitteinen ettei tarvii, tarvii niiku sanoo et ”tekisiksä ton?” ” (Haastateltava nuori kysyttäessä minäkalaisena työntekijänä pitää itseään)

Työnkuva vaihteli nuorilla eri pajojen välillä, mutta kaikille oli kuitenkin tärkeää tehdä myös siistiä ja tarkkaa työtä. Osa jopa kuvaili itseään hieman perfektionisteiksi työjälkensä kohdalla. Tarkat standardit tuntuivat nousevan nuorilta itseltään, eikä kyseessä niinkään ollut pajan ohjaajilta tullut ohjeistus. Esiin nousi myös halua suorittaa työskentelyvaiheet silloin tällöin niin kuin itse katsoi parhaaksi jos lopputuote vastasi sitä mitä pitikin.

”Et mulle muistutetaan siitä et tää ei oo automaalaamo et nää on huonekaluja, ei tarvii kiiltää. Mä oon tuolla hiomassa niitä ihan viimeeseen pisteeseen asti. Se on vaikeeta tiputtaa sitä standardii.” (Haastateltu nuori)

Nuoret pitivät itseään myös utterina työntekijöinä. Tämä tuli haastatteluissa ilmi joko suoraan nuorten suusta tai heidän ehkä suurimmassa kritiikissään Uusixia kohtaan eli työpäivien pituudessa. Uusix-verstaat oli siirtynyt osan pajoista kohdalla kuusituntisesta yhden vuoron työpäivästä kahden neljän tunnin vuoron päivään. Aamuvuoro oli klo 8:00-12:00 ja iltavuoro klo 12:00-16:00. Nuoret, joiden pajoja muutos oli koskenut, olivat yhtä mieltä siitä, että neljän tunnin pituinen työpäivä oli liian lyhyt, sillä juuri vauhtiin päästyään pitikin jo lopetella. Myös nuoret, joiden pajoilla oli jo valmiiksi ollut neljän tunnin työvuorot olivat sitä mieltä, että työtä voisi tehdä kuusikin tuntia, jos se olisi mahdollista. Neljän tunnin työpäivän katsottiin myös yleisellä tasolla valmistelevan nuorta huonosti työelämää varten, sillä hyppäys työelämän kahdeksan tunnin työpäivään saattaisi tulla osalle liian nopeasti.

Nuoret kertoivat, että muilta pajalaisilta ja ohjaajilta saadun palautteen mukaan he olivat sosiaalisia. Tämä oli yllättänyt osan nuorista. He eivät olleet kokeneet itseään erityisen sosiaalisiksi tai olivat yllättyneitä palautteesta, koska työskentelivät pääasiassa itsenäisesti.

”Tosi hyvää palautetta. Oon kuullu et oon sosiaalisesti tosi lahjakas ja vähä muut hyvää. Auttavainen muit kohtaan. -- Sitä on välil vähän vaikee nähä itteensä samal taval ku muut.” (Haastateltu nuori)

Kysyimme haastateltavilta myös olivatko he oppineet mitään uutta itsestään Uusix-verstailla työskentelynsä aikana. Vastauksista kävi ilmi, että osalla nuorista oli jonkinlaisia uusia puolia itsestään tullut esiin, muttei suinkaan kaikilla. Oppimista oli tapahtunut muun muassa ryhmässä toimimisessa, joka oli ennen tuntunut vaikealta joidenkin nuorien kohdalla. Vastauksissa oli havaittavissa jopa pientä positiivista yllättyneisyyttä tämän aiheen kohdalla. Haastateltavista osa kertoi myös yllättyneensä negatiivisesti siitä, miten huonosti oli onnistunut noudattamaan työaikoja aluksi. Toisaalta osa oli yllättänyt itsensä positiivisesti omia odotuksia paremmalla työaikojen noudattamisella. Yksi yllätys oli ollut myös se, miten palautteen antaminen työtovereille sujuikin luonnostaan, vaikka aiemmin oli olettanut, ettei osaisi palautetta antaa. Osa nuorista kertoi myös oppineensa itsestään uutta työskentelymotivaatioonsa liittyen. He kertoivat työskentelevänsä ahkerammin kuin mitä osasivat pajalle tullessa odottaa itseltään.

Haastattelumme yksi olennaisimpia aiheita oli nuorten tulevaisuuden näkymät ja suunnitelmat. Tulevaisuudesta kysyttäessä saimme haastatelluilta monenlaisia vastauksia. Monia nuoria kiinnosti lähteä koulutukseen. Osa nuorista ei ollut käynyt koulua toisen asteen koulutuksen jälkeen, mistä saattoi olla vuosia aikaa. Tällöin Uusixille oltiin tultu juuri hakemaan pääasiassa päivärytmiä eivätkä oman pajan työtehtävät olleet niinkään se ala, jolle nuoret halusivat kouluttautua tai tulevaisuudessa työllistyä. Toisaalta taas osa oli pajallaan sellaisissa työtehtävissä, joihin heillä oli aikaisempaa alan koulutusta, mutta he eivät kuitenkaan halunneet jatkossa työllistyä alalle ja tähtäsivät uudelleen kouluttautumaan jollekin mieluisammalle alalle.

”Joo siis kyl mä haluisin lähtee uudelleen kouluttautuu. -- Ni tää toiminta on semmonen hyvä välilasku tavallaan, et täst on hyvä saada ajatukset kasaan ja miettii sit paremmin et mitä jatkossa tekis.” (Haastateltu nuori)

Osalle nuorista tavallinen koulunkäyminen ja pelkkä oppitunnilla istuminen ei tuntunut houkuttelevalta ja nuoret tuntuivat hyvin itse tiedostavan, ettei heidän motivaationsa riittäisi siihen. Haastatteluissa kävi ilmi, että oppisopimuskoulutus tulisi olemaan heidän koulutusvaihtoehtonsa tulevaisuudessa. Oppisopimuksen tarjoama työnteon ja oppitun-

tien yhdistelmä tarjoaisi kuitenkin nuorten mielestä riittävästi vaihtelua ja he kokivat myös oppivansa paremmin käytännön tekemisen kautta.

Suurimmalla osalla nuorista oli suunnitelmia tulevaisuuttaan varten. Kaikilla heistä ei kuitenkaan ollut selvää kuvaa siitä mitä halusivat tehdä tai opiskella ja minkälaisella aikataululla. Nämä nuoret kokivat tällä hetkellä parhaaksi jatkaa Uusixilla työskentelyä niin ikään määrittämättömän ajan mikäli mahdollista. Yksi ajankohtainen huolenaihe heillä olikin yhteishakuvellisuus, sillä he eivät tieneet mihin hakea ja mitä tehdä jos pääseekin sisälle johonkin kouluun, josta ei välttämättä ole kiinnostunut.

”Emmä, emmä sillee niiku oo suunnitellu että. Mä ajattelen vaa niinku tätä hetkee. En mä niinku sen pidemmälle oo.” (Haastateltu nuori kysyttäessä hänen tulevaisuudensuunnitelmistaan)

Kysyimme myös olivatko tulevaisuuden suunnitelmat muuttuneet Uusixilla vietetyn ajan aikana. Suurin osa haastateltavista kertoi, etteivät suunnitelmat, jos niitä oli ollut ennen Uusixille tuloa, olleet juuri muuttuneet mutta kyllä selkiytyneet pajalla työskentelyn aikana. Tähän oli positiivisesti vaikuttanut esimerkiksi päivärytmin parantuminen ja itsevarmuuden lisääntyminen.

”Ku on niin pitkään ollu toimeettomana. Tai sinänsä se on ollu niinku kehittävää aikaa et on jotenki päässy tutkimaan omaa pääkoppaansa ja sitä et mist oikeesti pitää ja mihin suuntaan haluu mennä. Mut se on sit ehkä vähän venähtänyt ja jäänyt sit johonki suunnitteluvaiheeseen haahuilee. Ni nyt sit on jotenki konkretisoitunut kaikki suunnitelmat pikkuhiljaa.” (Haastateltu nuori)

9.2 Teema 2 - Sosiaalinen ulottuvuus

Haastatteluissa eri pajojen nuoret toivat esiin vahvan yhteishengen oman pajansa sisällä. Nuoret kuvailivat pajansa sisäistä yhteisöä turvalliseksi ja luotettavaksi. He kertoivat, että jokainen saa pajalla olla oma itsensä, eikä ketään syrjitä tai kiusata. Tärkeäksi nuoret kokivat, että pajoilla saa tuoda esiin omia ongelmiaan ja heikkouksiaan avoimesti.

”Tääl on mun mielest todella hyvä ja avomielinen tää niinku ilmapiiri. Et ketään ei sillä lailla syrjitä ja monet kamppailee samanlaisten ongelmien kanssa. On ehkä sellanen yhdistävä tekijä et monet näistä ihmisist kenel on sanotaa jonkinnäköisiä unioingelmia, tai päihdeongelmia tai tollasia ni ne tuntis itensä tosi ulkopuolisiks jossain normaalilla työpaikalla. Mut et täällä se on niinku, kukaan ei häpeile sitä mitä on tai niinku ei sillä tavalla pelkää puhua omista ongelmistaan.” (Haastateltu nuori)

Osa nuorista koki yhteisöllisyyden vahvempana, kuin toiset. Osa nuorista piti tärkeänä yhteisöllisyyttä pajallaan, siinä missä toiset halusivat keskittyä omaan työhönsä. Osalla nuorista oli erittäinkin läheiset välit muiden pajalaisten kanssa. Nuoret kertoivat, että tukevat toinen toistaan vaikeina hetkinä ja kannustavat toisiaan. Nuoret toivat esille sen, että jokaisella pajalla työskentelevällä on omat haasteensa elämässä ja syynsä, miksi Uusixille on tullut. Nuoret kokivat tämän yhdistävänä tekijänä ja se lisäsi joukkoon kuuluvuuden tunnetta. Vertaistuen merkitys nousi myös haastatteluissa esiin.

”Jos joku niinku painaa mielt nii sä tiät et sä voit tosi avoimesti puhuu, ihmiset puhuu noist asioista. Sellanen turvallinen olo. Tai sillee et on ihmisiä ympäril, sellanen jonkinnäköinen tukiverkosto. -- Vähän niiku toinen pieni perhe, vois sanoo.” (Haastateltu nuori)

Toisaalta osa nuorista kertoi, ettei juurikaan ole tekemisissä muiden pajalaisten kanssa, vaan viihtyvät itsekseen sekä työaikana, että tauoilla. Osa nuorista koki, että työtehtävät eivät mahdollistaneet yhteisöllisyyttä pajalla. Jos työ vaati paljon keskittymistä ja oli luonteeltaan yksilötyöskentelyä, ei keskusteluja työtehtävien lomassa syntynyt. Työtehtävät ja niiden luonne vaihteli pajoittain. Esimerkiksi kankaanpainanta ja ompelutyöt sisältävät enemmän yksilötyöskentelyä ja kiireemmän tahdin verrattuna esimerkiksi rakennus- ja tietokoneosien kierrätykseen, jossa työtehtäviä oli vähemmän ja yhdessä työskentelyä enemmän.

”Siis. Emmä kutsus sitä yhteisöks, et kaikki tekee vähän mitä... -- ei me olla kukaan samassa työpisteessä et kaikki tekee omaa juttuaan. -- eikä siinä ehikkään jutella et pakko keskittyy.” (Haastateltu nuori ompelupajalta)

Neljän tunnin pituisessa työpäivässä tauko oli lyhyt ja jokainen vietti sitä omalla tavallaan. Osa nuorista käytti taukonsa seurusteluun muiden nuorten kanssa, siinä missä toiset halusivat hetken olla rauhassa omien ajatusten kanssa. Eri pajoilla tauot pidettiin eri aikaan, eli kanssakäymistä muiden kuin oman pajansa ihmisten kanssa ei välttämättä ollut tauoillakaan. Aikaisemmin Uusixin pajoilla työskenteleville tarjottiin lounasta, joka oli kaikille samaan aikaan. Alkuvuodesta 2014 ilmainen lounastarjoilu lopetettiin, mikä omalla tavallaan myös kavensi sosiaalista piiriä nuorilla. Lähes kaikki haastattemamme nuoret tupakoivat ja kävivät tauoillaan tupakkapaikalla. Nuorten kuvaukset tupakkapaikasta sosiaalisena tilana kuitenkin erosivat suuresti toisistaan.

”Sitte kuitenkin meil on yhteinen tupakkapaikka. -- Meiän sosiaalinen media. Se on ihan jees. Tääl on aika värikkäitä persoonia, emmä tiä kaikki tulee sopuun toistensa kanssa. Se on aika mielenkiintosta ja kivaa. -- Se on ideoiden jakamista tuol välillä, mikä on mielenkiintosta.” (Haastateltu nuori)

-Eli sä oot sit rauhassa itsekses? (puhuttaessa tupakkapaikasta)

”Puhun puhelimesta. Aina.” (Haastateltu nuori)

Vaikka nuoret kertoivat, etteivät juuri ole tekemisissä toisten pajojen ihmisten kanssa työtehtäviensä puolesta, järjestetään Uusixilla myös erilaista retki- ja harrastustoimintaa. Retket ja harrastustoimintaan mukaan pääsivät kaikki halukkaat eri pajoilta, jolloin tutustuminen toiminnan kautta oli mahdollista myös toisilla pajoilla työskenteleviin ihmisiin.

Haastatteluissa kävi ilmi, että yksinäisyys on yleinen ongelma nuorten keskuudessa. Siksi nähtiin hyvänä asiana, että Uusix-verstaat on paikka, jossa pystyy viettämään aikaa ihmisten parissa. Uusix-verstaat koettiin turvalliseksi ympäristöksi uusien tuttavuuksien luomiseen.

”Seki just et varmasti tosi monet saa niinku saa sillee ihmisiä kenen kanssa on helppo luoda ystävyyttä. Että kun on ainakin mitä oon seurannu ni tosi monet on varmasti niinku aika yksinäisiä ollu ja niinku. Ehkä jonkin verran epäsosiaalisia ja ujoja, et on vaikee saada ystäviä. Ni täällä sellaisetkin ihmiset tuntuu avautuvan.” (Haastateltu nuori)

Vaikka haastatellut nuoret kokivat, että Uusixilla on mahdollisuus saada ystäviä ja uusia tuttavuuksia, rajoittui ystävyys kuitenkin Uusixin sisälle. Nuoret kertoivat voivansa jutella pajalaisten kanssa mistä tahansa, mutta samojen ihmisten kanssa ei haluttu viettää vapaa-ajalla aikaa.

”No siis niinku työkavereita et niinku töissä. -- Mulle se riittää et töissä ollaan ja et pystyy puhumaan.” (Haastateltu nuori)

9.3 Teema 3 - Voimaantumisen tukeminen

Haastatelluista nuorista etenkin pidempään Uusixilla olleet kehuivat pajojensa työnjohtajia kannustaviksi ja helposti lähestyttäviksi. Jokaisella pajalla on yksi työnjohtaja ja pajasta riippuen yksi tai useampi ohjaaja auttamassa nuoria. Nuoret kokivat saavansa johtajilta ja ohjaajilta rohkaisevaa palautetta. Positiivista palautetta saaneet nuoret yllättyivät palautteesta.

”Tosi hyvää palautetta. Oon kuullu et oon sosiaalisesti tosi lahjakas ja vähä muut hyvää. Auttavainen muut kohtaan.-- Sitä on välil vähän vaikee nähä itteensä samal taval ku muut.” (Haastateltu nuori)

Nuoret kokivat, että Uusixin pajojen ohjaajille pystyy kertomaan asioista ja ongelmista, jotka liittyvät elämään pajatoiminnan ulkopuolella. Haastatellut nuoret kertoivat saavansa tukea elämän muillakin osa-alueilla, eikä pelkääntyä työtehtäviin liittyvien asioiden suhteen. Jotkut nuorista eivät kokeneet tarvitsevansa tämänkaltaista tukea, mutta toiset kokivat keskusteluista olevan paljonkin hyötyä. Myös työntekijöiden edessä nuori pystyi olemaan oma itsensä, eikä tarvinnut pelätä, että ohjaajat tuomitsisivat.

”Siis kyl tääl saa apuu ihan mihin vaa sillee. Jos ei oo sitä apua nii sit noi saattaa just keksii kaikkii juttui ja välineit miten sitä vois hakee. Voidaa niiku yhes mieltii jos on jotain ongelmii ja jos niihin haluis jonkinnäköst hoitoo niin mikä ois oikee hoitokontakti sulle.” (Haastateltu nuori)

Nuoret kokivat, että ohjaajat luottavat heihin. Alituisen vahtimisen sijaan, ohjaajat antoivat nuorille vastuuta omasta toiminnastaan ja omien asioidensa hoitamisesta. Tarvittaessa ohjaajat puuttuivat esimerkiksi nuorten jatkuvaan myöhästelyyn, tämänkalta-

setkin asiat hoidettiin kahdenkeskisillä keskusteluilla. Ohjaajien luottamus nuoriin näkyi myös siinä, että ohjaajat uskoivat erilaisia luottamustehtäviä nuorille.

”No, mä olin vähän yllättynyt siitä ku mut valittii meidän pajan rinnallakulkijaks, RiKuks.” (Haastateltu nuori)

Uusix-pajojen huonoina puolin nuoret näkivät työtehtävien yksipuolisuuden. Uuden oppimista ei pidemmän ajan kuluessa enää tapahtunut. Työtehtävien kuvailtiin käyvän nopeasti rutiininomaisiksi. Toisaalta Uusixilla nuorilla on myös mahdollisuus toivoa pajan vaihtamista, jos motivaatio ja kiinnostus lopahtaa. Haastatellut nuoret olivat kaikki tietoisia siitä, että saavat siirtyä pajalta toiselle, jos Uusixin pajojen paikatilanne sallii ja jos siitä sovitaan työntekijöiden kanssa myös. Nuoret kokivat, että heillä on myös mahdollisuus vaikuttaa työpäivien määrään ja työvuoroon.

”Onhan toi aika niinku ykstoikkosta työtä tai et tossahan on se tietty niinku vaihe miten pääsee kehittymään mut sen jälkeen se on vaa sitä, et joka päivä samaa toistoa. Ei, ei se loputtomiin haasteita anna.” (Haastateltu nuori)

Uusixin säännöistä ja uusimmista muutoksista oli paljon keskustelua haastateltavien kanssa. Kaikki nuoret mainitsivat kaipaavansa ilmaista lounasta, mutta kertoivat myös tietävänsä, ettei sen loppuminen ollut välttämättä Uusix-verstaista kiinni. Kysyttäessä Uusixin säännöistä, nuoret eivät oikein osanneet sanoa mitään. Osa nuorista oli sitä mieltä, ettei sääntöjä Uusixilla oikeastaan ollut. Osa nuorista toivoi, että kuria Uusixilla pidettäisiin tiukemmin.

”Mä en oo ees kuullu mistään yhteisist säännöistä. -- Neki on vähän jännät, et esimerkiks tauolla, et just tommoset yleiset säännöt. Et esimerkiks tauko alkaa kakskytvaille kaks mut ihmiset tulee ja menee ihan omia aikojaan et ei kyl koskaan sanota. Et ei tääl semmosii yhteisii sääntöjä oo.” (Haastateltu nuori)

Nuoret toivat myös esille, että koska tavoitteena on siirtyä opiskelemaan tai työelämään, toivoisivat he enemmän kuria esimerkiksi työaikojen noudattamiseen. Nuoret kertoivat, että on vaikeaa päästä kiinni aikatauluihin pitkän työttömyyden jälkeen. Nuoret tiedostivat, että työelämässä on oltava täsmällinen tämänkaltaisten asioiden suh-

teen. Osa haastatelluista nuorista ehdottikin, että myöhästelystä tulisi olla jonkinlaisia seurauksia.

”Vähän tääl on niinku normaaliin työelämään lepsumpaa toi niinku työaikojen tarkkailu. Mä en tiä, tavallaanhan se on hyvä et saa sit niinku semmost itsevarmuutta mut sit se ehkä vähän myös vääristää sitä että kun jos täältä lähtee oikeisiin töihin. Nii mitä se työaikojen noudattaminen oikeesti on. Et sä et voi joka kerta olla sitä viittä minuuttii myöhässä ja se kellokortti pitää leimata ajoissa. Et se ehkä, siihen mä toivoisin vähän niinku ehkä jopa tarkempaa seurausta.” (Haastateltu nuori)

Uusixin muutoksista kysyttäessä toinen merkittävä muutos lounaan loppumisen lisäksi oli työaikojen lyheneminen, mikä kosketti osaa haastatelluista nuorista. Nuoret, joilla oli aikaisemmin ollut kuuden tunnin työpäivä, tunsivat neljätuntiseen vuoroon siirtymisen taaksepäin menemisenä tavoitteissaan. Nuorten mielestä Uusixin pitäisi pystyä tarjoamaan pajoille paikkoja, jossa 6-tuntiset työvuorot olisivat mahdollisia. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että neljän tunnin vuoro on Uusixilla aloittaessa monelle hyvä, mutta koska monella on tavoitteena työelämä, tulisi tarjota mahdollisuus nostaa työtuntimäärää.

”Nii ku se on hirvee vaikee ku sä meet johonki töihin nisä oot kaheksan tunnin päivän ja sä oot tehny neljätuntista. Se on hirvee iso niiku muutos siihen ja miten siihen tottuu. Mut kuudest tunnist se on helpompi.” (Haastateltu nuori)

10 Johtopäätökset

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli vastata kysymykseen ”Millaisia voimaantumiskokemuksia Uusix-verstaiden nuorilla on?”. Kerätyn aineiston pohjalta voidaan vetää seuraava johtopäätös: Uusix-verstaiden nuorilla voimaantumiskokemukset liittyvät lähinnä minäkuvan selkiytymiseen ja oman toiminnan merkityksellisyyden löytymiseen. Nuorten haastatteluvastauksista käy selkeästi ilmi, että ennen tulemistaan Uusixille heillä ei ollut selvää suuntaa elämälleen, koska he eivät välttämättä tienneet mihin tähdätä tai miten saavuttaa sen mistä he ehkä unelmoivat. Pirstaleinen minäkuva on suuri este hyvän ja merkityksellisen elämän luomisessa (Räsänen 2006: 37). Uusixilla vietetty aika tuntui kuitenkin selkeästi selkeyttäneen ja konkretisoineen kunkin nuoren suunnitelmia tai

unelmia, koska he olivat päässeet paremmin kiinni omaan identiteettiinsä. Oman identiteetin selkiytyminen on voimaantumisen kannalta oleellista, koska se kuvastaa yksilön tulevaisuuden odotuksia ja sitä kautta auttaa ihmistä käyttämään voimavarojaan realistisemmin (Siitonen 1999: 130). Muutos parempaan mahdollistui nuorille usean eri kanavan kautta.

Kaikki nuoret kertoivat haastatteluissa oppineensa uusia taitoja tai saaneen varmistusta jo opittuihin taitoihin. Lähes kaikilla haastatelluilla oli ollut takanaan pidempi toimeton jakso elämässään, jolloin kuvaa omasta osaamisesta voi olla vaikeaa saavuttaa tai se on vääristynyt. Toisin sanoen pitkällä toimeettomalla jaksolla oma motivaatio tai muutoksen halu eivät välttämättä riitä tavoitteelliseen toimintaan tai edes sen suunnitteluun, mikä on minäkuvan ja sisäisen voimantunteen kannalta todella huono tilanne (Räsänen 2006: 34-35). Uusix-verstaille päästessään nuoret saavat konkreettisen kosketuspinnan omaan osaamiseen tai sen kehittämiseen tehdessään käytännön työtehtäviä. Tällöin heille on siis mahdollista huomata mitä he osaavat tai mitä pystyvät oppimaan. Pelkän olemisen ja passiivisuuden muuttuminen kasvaneeksi tietoudeksi omasta osaamisesta on voimaantumisen näkökulmasta suuri askel eteenpäin, sillä se mahdollistaa nuorille päämäärien asettamisen ja tulevaisuuden suunnittelun (Siitonen 1999: 119). Kun katseen voi suunnata pidemmälle tulevaisuuteen, halu muuttaa omaa elämänsä lisääntyy ja voi johtaa elämänlaadun kokonaisvaltaiseen parantumiseen (Räsänen 2006: 34-35).

Haastatteluissa tuli myös ilmi, että jo pelkällä tekemisen saamisella päiviin on positiivinen vaikutus nuoren elämässä. Täydellinen päämäärättömyys elämässä on myös haitallista minäkuvan kannalta, sillä oma toiminta ei ehkä tunnu enää merkitykselliseltä. Tämä taas ajaa nuorta vain yhä syvemmälle siihen ajatukseen, ettei hän voi vaikuttaa mihinkään ympärillään tapahtuvaan. (Fitzsimons; Hope ym. 2011: 28-29.) Tästä tilasta muodostuu helposti kierre ja ajalehtimaan jäänyt nuori ei ehkä edes kykene aktiivisesti hakemaan apua tilanteeseensa ja minäkuva ja sisäinen voimantunne kärsivät entistä enemmän (Räsänen 2006: 37). Nuori elää vain päivästä toiseen eikä hänen tule ehkä edes pohdittua ratkaisuja ahdinkoonsa pitemmällä aikavälillä, jolla ne olisi mahdollista ehkä ratkaista (Pohjantammi 2007: 96). Työpajapaikan saadessaan nuorelle tulee kuitenkin taas mahdolliseksi asettaa itselleen konkreettisia tavoitteita. Tavoitteet voivat tällöin liittyä niinkin perusasioihin kuin sängystä aamulla ylös pääsemiseen ja ajoissa työvuoroon ehtimiseen. Omalla toiminnalla alkaa jälleen olla jonkinlaista merkitystä ja vastuuntunto omasta elämästä kasvaa. Elämä ei vaikuta enää yhtä epävarmalta ja

nuoren on ehkä mahdollista ajan myötä alkaa hoitamaan muitakin omaan elämäänsä liittyviä ongelmia työpajan aktivoitua hänet taas toimimaan. (Pohjantammi 2007: 31.) Nuori saa jälleen paremmin kiinni siitä kuka on ja mihin kuuluu eli hänen identiteettinsä eheytyy (Räsänen 2006: 37). Elämän päämäärällisyyden positiivinen vaikutus näkyi myös suoraan haastateltavien vastauksissa.

”On siis joo. Mulle tää on ainaki. Et semmoselle ihmiselle joka ei oo oikeesti tehny vuosiin mitään ni tää on hyvä alotus.” (Haastateltu nuori kysyttäessä miten työpaja on palvellut hänen tarkoituksiaan.)

Työpajoille muodostuneet yhteisöt auttoivat myös nuorten voimaantumisen tukemisessa. Haastatteluissa nuoret kuvailivat pajojensa ilmapiiriä turvalliseksi, avoimeksi ja hyväksyväksi. Pajoille otettiin myös kaikki uudet tulokkaat ennakkoluulottomasti vastaan. Voimaantumisen kannalta juuri tällainen toimintaympäristön ilmapiiri on oleellinen (Siitonen 144-145). Nuoret kertoivat myös pystyvänsä esteettömästi keskustelemaan muiden pajalaisten kanssa kukin tietenkin omien sosiaalisten valmiuksiensa puitteissa. Tämä viestii pajoilla vallitsevasta yhteishengestä, joka auttaa nuoria samaistumaan yhteisöön ja antaa siten varmemman pohjan nuorten identiteetille. Yhteishenki auttaa myös voimaantumisen kannalta välttämättömän sosiaalisen pääoman kerryttämisessä. (Hyypä 2002: 26-27.)

On myös selvää, että pajat muodostuvat automaattisesti vertaisryhmiksi pajalaisten samankaltaisten elämäntilanteiden vuoksi. Voimaantumisen ja minäkuvan rakentumisen kannalta vertaisryhmät ovat hedelmällisiä, sillä niihin voi olla helpompaa samaistua kuin täysin erilaisista ihmisistä muodostuviin ryhmiin. Nuoren tunniessa olevansa täysiarvoinen vertaisryhmän jäsen hän pystyy entistä paremmin kiinnittymään ryhmään tiiviimmin. Hänelle tulee tällöin vastuuntuntoa liittyen ryhmää koskeviin asioihin ja samanarvoisena jäsenenä hänelle on myös mahdollisuus vaikuttaa niihin. Vaikuttamisen mahdollisuudella ja vastuun tunnolla yhteisistä asioista on molemmilla suora yhteys voimaantumiseen. (Fetterman 2001: 7; Kaipio 1999: 221, 223, 243-244; Siitonen 1999: 141.)

Haastatellut nuoret kuvailivat myös Uusixin henkilökuntaa ja varsinkin pajojen ohjaajia myös pääasiassa positiiviseen sävyyn. Ohjaajien edessä sai olla oma itsensä ja heitä kuvailtiin helposti lähestyttäviksi ja luotettaviksi. Nämä kaikki ovat ominaisuuksia, joita on syytä odottaa henkilöiltä, jotka pyrkivät tukemaan muiden voimaantumista (Mann-

ström-Mäkelä – Saukkola 2008: 44-45). Nuorten mukaan ohjaajat suhtautuivat ennakkoluulottomasti jokaiseen pajalaiseen yksilönä. He kuvailivat myös ohjaajien kanssa keskusteluja vastavuoroisiksi ja ohjaajat selvästi kuuntelivat heitä. Voimaantumisen tukijan pitäisikin aina suhtautua jokaiseen voimaantumisprosessiin yksilöllisesti eikä odottaa valmiita tai ennakoitavissa olevia lopputuloksia (Fitzsimons – Hope ym. 2011: 74). Voimaantujan ja hänen tukijansa välisen vuorovaikutuksen vastavuoroisuus ja dialogisuus ovat myös ehdottoman tärkeitä voimaantumisprosessin onnistumisen kannalta. Ne vaikuttavat positiivisesti myös yhteisöllisyyden tunteeseen. (Räsänen 2006: 344; Trust in reciprocal relationships 2013: 8-10.) Haastatteluista kävi ilmi myös, että ohjaajat tarjoavat nuorille kanavan työskentelynsä ja elämäntilanteensa reflektointiin mikä on voimaantumisen ja minäkuvan rakentumisen kannalta oleellista. Reflektio auttaa nuorta tuntemaan paremmin itseään, mutta myös ottamaan vastuuta omista teoista ja niiden vaikutuksista toimintaympäristöön. (Fitzsimons – Hope ym. 26-28; Siitonen 1999:141-142.) Nuorten voimaantumisprosessille on myös eduksi, että he saavat tukea elämäntilanteensa reflektointiin, koska silloin reflektiolla on paremmat mahdollisuudet saada muutos aikaa heidän käytöksessään ja asenteissaan (Räsänen 2006: 237).

Nuorten on siis mahdollista löytää Uusix-verstailta useita eri elementtejä, joilla on mahdollisuus tukea heidän voimaantumistaan. Osa niistä liittyy omaan toimintaan ja itsetutkiskeluun ja osa ulkopuolelta saatuun tukeen. Niitä yhdistää kuitenkin nuorten minäkuvaa eheyttävä vaikutus ja ne tekevät omasta toiminnasta nuorille merkityksellisempää. Työpajatoiminta toimii hyvänä ratkaisuna jos nuorella ihmisellä on tarvetta välietapille ennen työelämään tai opiskeluun pyrkimistä. Nuori saa pajalla aikaa päästä jälleen kiinni arjen perusasioihin kuten päivärytmiin. Hänelle tarjoutuu myös mahdollisuus pohdita itseään ja omia päämääriään elämässä konkreettisemmin kuin hänen vain oleskellessaan kotonaan oli ehkä mahdollista.

11 Pohdinta

11.1 Luotettavuus

Suoritimme opinnäytetyön vaatiman tutkimuksen ammattimaisesti, eettisesti ja osallisten yksityisyyttä arvostaen. Hankimme ennen tutkimuksen suorittamista tutkimusluvan Helsingin Sosiaalivirastolta. Haastattelut sovimme sekä Uusix-verstaiden, että haasta-

teltavien itsensä kanssa henkilökohtaisesti. Pyysimme myös haastateltavia allekirjoittamaan kirjallisen suostumuksen ennen haastatteluun osallistumista. Suostumuksessa kuvailimme tarkasti millainen haastattelu tulee olemaan, mihin se liittyy ja mitä kerätyillä tiedoilla tehdään. Tarjosimme myös Uusixille ja haastateltaville mahdollisuuden tutustua kysymyksiimme etukäteen. Pyysimme myös Uusix-verstaiden johtoa kertomaan meille millaista tietoa he haluaisivat saada haastatteluista. (Robson 2002: 1, 65, 67, 273.)

Ennen haastattelujen suorittamista teimme pilottihaastattelun Uusix-verstailla aikaisemmin työskennelleen henkilön avustuksella ja keräsimme häneltä palautetta kysymyksistämme. Haastattelutilanteet järjestimme rauhallisessa ympäristössä ja erillisessä tilassa varmistaaksemme haastateltavien yksityisyyden. Haastateltavilla oli vielä mahdollisuus käydä kysymyksemme läpi juuri ennen haastattelua. Haastattelujen pääpaino oli haastateltavan sanoissa ja mielipiteissä meidän enemmänkin kuunnellessa ja kuljettaessa keskustelua eteenpäin. Aivan täysin aukoton ei suoriutumistemme haastattelutilanteissa kuitenkaan ollut, sillä vapaan keskustelun lomassa esitimme myös harvoin johdattelevia kysymyksiä. On syytä myös pohtia miten se, että toinen meistä on töissä Duurissa, jonka kautta nuoret ovat Uusixillekin päässeet, vaikutti haastateltaviin ja heidän antamiin vastauksiinsa. (Robson 2002: 65, 167, 172, 275, 291.)

Haastattelut äänitettiin ja litteroitiin, jotta aineiston analyysistä saataisiin mahdollisimman totuutta vastaava. Äänitteet ja litteroinnit tuhottiin analyysin jälkeen, emmekä jakaneet niitä toisillemme internetin välityksellä. Pyrimme tulosten raportoimisessa lainaamaan haastateltuja nuoria runsaasti, jotta raportistamme näkyisi mitä todella oli sanottu. Litteroinnin jälkeen poimimme huolellisesti aineistosta teemoihimme sopivan materiaalin, jotta tuloksia olisi ulkopuolisenkin helpompaa tarkastella ja tulkita. Haastattelumme kestivät jokainen noin puoli tuntia, vaikka aikaa oli jokaiselle varattu tunti. Haastattelut olivat kaikki sen pituisia, koska keskustelu tuli loogiseen päätökseensä jokaisessa haastattelussa suurin piirtein puolen tunnin kohdalla. Pohdituttamaan kuitenkin jäi, olisiko pidemmällä haastattelulla ja ehkä suuremmalla määrällä kysymyksiä saanut enemmän hyödyllistä materiaalia, vai olisiko keskustelu jäänyt kiertämään kehää. (Robson 2002: 273, 290, 458.)

11.2 Uusixin tulevaisuus

Uusix-verstaiden tavoitteena on luoda polkua nuorille työelämään tai koulutukseen, eli siis toimia vain väliaikaisena etappina nuorille. Haastattelut tehtyämme jäimme pohtimaan, rohkaistaanko nuoria tarpeeksi vahvasti siirtymään eteenpäin Uusixilta. Haastatteluista nousi esiin, että moni pitkään, lähes vuoden, Uusixilla ollut nuori ei välttämättä halunnutkaan siirtyä enää pois. Näillä nuorilla ei ollut suurta motivaatiota jatkaa elämässään eteenpäin, vaan sen sijaan pysytellä Uusixilla niin pitkään, kuin heidän annettaisiin siellä olla. Tähän vaikuttavat monet tekijät. Yksi suuri syy on pajoilla saadut etuudet. Uusix-verstailla olevat nuoret saavat työmarkkinatukea ja kulukorvausta, joka on summana suurempi, kuin esimerkiksi opintotuki. Työtehtävät sujuvat ongelmitta ja pajalla olevat ihmisetkin ovat mukavia. Herääkin kysymys, tulisiko Uusixin henkilökunnan, ohjaajien ja työnjohtajien, rohkaista nuoria enemmän opiskeluiden tai työpaikkojen hakuun? Miten työnjohtajat ja ohjaajat näkevät vastuunsa nuorten auttamisessa eteenpäin?

Uusixin käytännöt ovat muuttumassa kevään 2014 aikana. Uutena toimintaan tulevat mahdollisuus aloittaa olemalla yhden päivän viikossa pajalla avustavissa tehtävissä. Ideana on, että jokainen pajalla aloittava tekisi aluksi yhtä päivää viikossa, josta siirtyy paikkojen vapautuessa nopealla tai hitaalla aikataululla esimerkiksi kolmepäiväiseen työviikkoon. Uusix-verstailla on jatkuvasti pitkät jonotusajat, etenkin suosituimmille pajoille, ja yksipäiväisyydellä pyritään purkamaan näitä jonoja. Ongelmaksi tässä ratkaisussa saattaa muodostua sen lyhytnäköisyys. Pajapaikkoja on edelleen rajoitettu määrä hakijoita kohden ja jono luultavasti kasvaa nopeasti taas samoihin mittoihin, vaikka pajoille otetaankin ylimääräisiä ihmisiä yhden päivän työviikkoihin.

Ylipäänsä on syytä pohtia, onko yhdestä päivästä viikossa avustavissa työtehtävistä juurikaan apua mahdollisessa syrjäytymisvaarassa olevalle nuorelle. Yhtenä päivänä viikossa pajalla oleva henkilö ei esimerkiksi pääse yhteisöön mukaan samalla tavalla, kuin muut. Lisäksi avustavat tehtävät saattavat tuntua turhalta puuhastelulta, kun muut pajalla pääsevät oikeisiin hommiin. Voi olla, että avustavat tehtävät vastaavat jonkin toimialan työtehtäviä, mutta on selvää, ettei yhden työpäivän viikkotahdilla ole mahdollista oppia tai kehittää osaamistaan missään vaativammassa työtehtävässä. Tällöin on myös erittäin epätodennäköistä saavuttaa voimaantumisprosessille erittäin tärkeää oman toiminnan merkityksellisyyden tunnetta.

11.3 Oma oppiminen

Opinnäytetyön prosessi oli erittäin opettava kokemus. Oppimista tapahtui esimerkiksi lähdeostosten etsimisessä, tulkinnassa ja käyttämisessä. Uutta oli myös useamman teemahaastattelun suunnitteleminen ja toteuttaminen. Haastatteluista sopiminen organisaation johdon ja usean haastateltavan kanssa, tutkimusluvan hakuprosessi, avoimet haastattelut, aineistomateriaalin vastuullinen käsittely ja tuloksista raportointi olivat kaikki tässä mittakaavassa uusia kokemuksia.

Oppimista tapahtui luonnollisesti myös opinnäytetyömme aiheen kohdalla. Työpajoihin ja niiden toimintaan emme olleet kumpikaan juuri tutustuneet ennen opinnäytetyöprosessin aloittamista ja saimme paljon uutta informaatiota sekä aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta, että käytännössä nuoren haastatteluista. Oppimista olisi voinut ehkä lisätä vielä se, että olisimme haastatelleet myös Uusix-verstaiden henkilökuntaa, mutta emme nähneet sitä aiheemme ja tutkimuskysymyksemme kannalta tarpeellisena.

11.4 Jatkotutkimukset

Opinnäytetyömme aiheesta eli pajanuorten voimaantumisen on mahdollista tehdä monenlaisia jatkotutkimuksia. Esimerkiksi voisi tutkia miten helppoa tai vaikeaa Uusixilta on jatkaa eteenpäin koulutukseen tai työelämään. Tällöin tulisi ottaa huomioon pajalta saatujen arjenhallinta ja työelämän taitojen merkitys nuorille jatkoa ajatellen. Tärkeä ja mielenkiintoinen elementti olisi myös omassa tutkimuksessamme esiin noussut ilmiö eli pajalle jääminen paremman suunnitelman puutteesta tai elämän sen hetkisen helpouden vuoksi. Tutkimuksen voisi suorittaa jälleen haastattelemalla nuoria, jotka ovat jo lähteneet Uusixilta eteenpäin, pajalla olevia nuoria, jotka ovat epävarmoja jatkostaan, mutta Uusixin henkilökuntaa tiedustellen mitä he tekevät auttaakseen nuoria jatkamaan eteenpäin pajalle jäämisen sijaan.

Toinen mielenkiintoinen aihe tutkia Uusixilla olisi tehdä selvitystä miten verstaiden uusi yksipäiväinen käytäntö vaikuttaa siihen pääsevien nuorten elämään. Verraten esimerkiksi nuoriin, joita haastattelimme omaan tutkimukseemme, yksi päivä pajalla työskentelyä vaikuttaa hyvin vähäiseltä määrältä, joten olisi hyvä saada tietää onko kyseisestä käytännöstä hyötyä näille nuorille esimerkiksi voimaantumisen näkökulmasta. Laadullisia tuloksia voisi vertailla esimerkiksi tämän opinnäytetyön tulosten kanssa, sillä tähän tutkimukseen osallistuneet nuoret työskentelevät vähintään kolme päivää viikossa pajalla.

Luonnollisesti myös tekemäämme tutkimusta voisi jatka seurantatutkimuksella, jossa haastattelemiamme nuoria haastateltaisiin uudestaan esimerkiksi 1-3 vuoden jälkeen. Tutkimuksessa selvitettäisiin missä he ovat sillä hetkellä, miten kauan he olivat vielä Uusixilla ja miten he jälkeen päin kokevat Uusixilla vietetyn ajan vaikuttaneen elämänsä. Tutkimus tuottaisi näin konkreettisia esimerkkejä pajatoiminnan vaikutuksista pidemmällä ajalla. Tutkimuksessa voisi jälleen käyttää ainakin voimaantumisen teoreettista viitekehystä lähtökohtana, jolloin tuloksia olisi mahdollista verrata suoraan tämän tutkimuksen kanssa.

12 Lähteet

Adams Robert 2008. Empowerment, participation and social work - Fourth edition. Palgrave Macmillan. USA.

Borodkina, Olga – Fionik, Yulia 2013. Key Issues in social work with people living with HIV/AIDS in Russia. Artikkele. Teoksessa Empowering – Social Work: Research & Practice. Toim. Törrönen, Maritta – Borodkina, Olga - Samoylova, Valentina – Heino, Eveliina. Kopijyvä Oy. Kotka.

Fetterman David M. 2001. Foundations of Empowerment evaluation. Sage Publication Inc. Kalifornia. USA.

Fitzsimons, Anette - Hope, Max - Cooper, Charlie - Russell Keith 2011. Empowerment and Participation in Youth Work. Learning Matters Ltd. Short Run Press Ltd. Exeter.

Ek, Ellen – Saari, Erkki – Viinamäki, Leena – Sovio, Ulla – Järvelin, Marjo-Riitta 2004. Nuorten aikuisten työelämästä syrjäytyminen ja sosiaaliturvan käyttö. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia. Kela. Helsinki.

Heino, Eveliina – Kärmeniemi, Nadezda 2013. Cultural interpretation as an empowering method in social work with immigrant families. Artikkele. Teoksessa Empowering – Social Work: Research & Practice. Toim. Törrönen, Maritta – Borodkina, Olga - Samoylova, Valentina – Heino, Eveliina. Kopijyvä Oy. Kotka

Hyppä, Markku T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä – sosiaalinen pääoma ja terveys. PS-kustannus. Keuruu.

Hämäläinen, Juha 2000. Sosiaalipedagoginen strategia koulutuksesta ja työstä syrjäytyneiden ja syrjäytymisuhan alla elävien nuorten auttamiseksi. Snellman-instituutin arkistosarja 1/2000. 2., uud. painos. Kuopio.

Kaipio, Kalevi 1999. Kasvattava yhteisö. Jyväskylän koulutuskeskus oy. Jyväskylä.

Komonen, Katja 2007. Työpajatoiminta nuorisotyön työmuotona. Artikkel. Nuorisotyötä on tehtävä: menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Hoikkala, Tommi – Sell, Anna. Nuorisotutkimusseura. Helsinki.

Linnakangas, Ritva – Suikkanen, Asko 2004. Varhainen puuttuminen. Mahdollisuus nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä. Edita Prima Oy.Helsinki.

Mannström-Mäkelä, Leena – Saukkola, Kirsi 2008. Voimaannuttavan ohjaamisen käsikirja: Kaaoksesta arjen hallintaan. Palmenia Helsinki University Press. Helsinki.

Myrskylä, Pekka 2012. Hukassa – keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Eva analyysi no 19. Julkaistu 1.2.2012. Verkkodokumentti. <<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>> . Luettu 4.3.2014.

Nyysölä, Kari – Pajala, Sasu. 1999. Nuorten työura – Koulutuksesta työelämään siirtyminen ja huono-osaisuus. Tammer-Paino. Tampere.

Pajunen, Jussi 2012. Kaupunginjohtajan tervehdys. Uusix-verstaat – sosiaalinen tilinpäätös. 2012. Verkkodokumentti. <http://files.kotisivukone.com/uusix.kotisivukone.com/sot2012_web.pdf>. Luettu 25.11.2013

Palola, Elina – Hannikainen-Ingman Katri – Karjalainen Vappu 2012. Nuoret koulutuspuodokkaat sosiaalityön asiakkaina – Tapaustutkimus Helsingissä. Verkkodokumentti. <<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/a889a2a2-ad88-4c1a-ae22-1504801857c1>>Luettu 4.10.2013.

Pohjantammi, Esko 2007. Ylisukupolvinen työttömyys nuorten työpajoilla. Verkkodokumentti. <<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/tyopaja.pdf>> Luettu 2.7.2013.

Raunio, Kyösti 2006. Syrjäytyminen - Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. Gummerus Oy. Vaajakoski.

Robson, Colin 2002. Real world research Second edition. Blackwell Publishing.

Räsänen, Juhani 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut - Yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Järvenpään ammattiopisto. Järvenpää.

Siitonen, Juha. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Verkkodokumentti. <<http://herkules.oulu.fi/isbn951425340X/isbn951425340X.pdf>> Luettu.7.8.2013

Sosiaali- ja terveysministeriö 2013. Syrjäytymistä vähentävän toimenpideohjelman päätteemat. Verkkodokumentti. <http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/syrjaytyymisen_ehkaisy/paateemat> Luettu 9.12.2013.

Sosiaali- ja terveysministeriö n.d. Verkkodokumentti. <http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/kuntoutus/kuntouttava_tyotoiminta>. Luettu 23.2. 2014.

Syrjäytymisen ehkäisy ja vähentäminen- työryhmä 2009. Syrjäytymisen ehkäisy ja vähentäminen- työryhmän raportti. Helsingin kaupungin turvallisuusohjelman alatyöryhmä. Helsingin kaupungin hallintokeskus, turvallisuus- ja valmiuosasto. Verkkodokumentti.

<http://www.hel.fi/hel2/ajankohtaista/Syrj%C3%A4ytymisen_ehk%C3%A4isy_ja_v%C3%A4hent%C3%A4minen.pdf> Luettu 9.12.2013.

Thompson, Neil 2007. Power and empowerment. Russel House publishing. Lyme Regis.

Trust in reciprocal relationships – The construction of well-being 2013. Törrönen Maritta, Borodkina Olga, Samoylova Valentina. Artikkele. Teoksessa Empowering – Social Work: Research & Practice. Toim. Törrönen, Maritta – Borodkina, Olga – Samoylova, Valentina – Heino, Eveliina. Kopijyvä Oy. Kotka.

Törrönen, Maritta – Borodkina, Olga – Samoylova, Valentina 2013. Empowerment as current trend of social work in Russia. Artikkele. Teoksessa Empowering – Social Work: Research & Practice. Toim. Törrönen, Maritta – Borodkina, Olga – Samoylova, Valentina – Heino, Eveliina. Kopijyvä Oy. Kotka.

Uusix. n.d.. Uusix-verstaat. Verkkodokumentti. <<http://www.uusix.fi/23>> Luettu 25.11.2013.

Uusix toiminta. n.d. Uusix-verstaat. Verkkodokumentti. <<http://www.uusix.fi/37>>. Luettu 25.11.2013

Uusix-verstaat - Nuorten työpajat. n.d. Esite. Verkkodokumentti. <http://files.kotisivukone.com/uusix.kotisivukone.com/tiedostot/nuortenpajojen_esittely_netti.pdf> Luettu 25.11.2013.

Haastattelurunko

Haastattelurunko

Kysymys 1: Minkälaisia tavoitteita sinulla on Uusix-verstailla työskentelysi suhteen?

Kysymys 2: Millainen olet työskennellessäsi? Onko käsityksesi muuttunut Uusix-verstailla työskentelysi aikana?

Kysymys 3: Millaisena koet työskentelyn Uusix-verstailla?

Kysymys 4: Minkälainen yhteisö Uusix-verstailla on?

Kysymys 5: Minkälainen suhde sinulla on yhteisöön?

Kysymys 6: Mitä mieltä sinä olet Uusixista työpaikkana?

Kysymys 7: Mitä ajattelet Uusixin henkilökunnasta?

Kysymys 8: Mitä mieltä olet yhteisistä säännöistä ja ohjeistuksista?

Kysymys 9: Millaisena näet lähitulevaisuutesi?

Kysymys 10: Ovatko suunnitelmasi muuttuneet matkan varrella?

Haastatteluiden suostumuslomake

Suostumus haastatteluun

Olemme opiskelijoita Metropolian Ammattikorkeakoulusta ja olemme tekemässä opinnäytetyötä. Toteutamme opinnäytetyömme yhteistyössä Uusix-verstaiden kanssa.

Pyydämme teitä osallistumaan haastatteluun, jossa selvitämme 18-24-vuotiaiden nuorten kokemuksia Uusix-verstailla työskentelystä. Haastattelukysymykset on mahdollista lukea ennen haastattelua.

Haastattelut kestävät enintään yhden tunnin ajan ja haastattelut toteutetaan Uusix-verstaiden tiloissa haastateltavien työajalla. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja haastateltavalla on oikeus keskeyttää tutkimukseen osallistuminen missä vaiheessa tahansa. Haastattelut nauhoitetaan, jonka jälkeen ne kirjoitetaan puhtaaksi. Haastateltavien nimet tai muut henkilötiedot eivät tule missään vaiheessa esille, eikä haastateltavien henkilöllisyys ole tunnistettavissa opinnäytetyössä. Haastatteluja ei lue kukaan muu kuin opinnäytetyön tekijät. Opinnäytetyön raportissa käytämme suoria lainauksia haastatteluista. Tutkimus perustuu luottamuksellisuuteen. Opinnäytetyön valmistuessa kaikki haastattelumateriaali tuhoetaan ja hävitetään.

Lisätietoja voi tiedustella:

Milla Tompuri

Juho Räsänen

Minä _____ suostun haastateltavaksi opinnäytetyöhön.

Paikka: _____

Aika: _____

Allekirjoitus

Tiedote Uusix-verstaille opinnäytetyöstä

Kerro kokemuksesi Uusix-verstailla työskentelystä

Teemme opinnäytetyötä yhteistyössä Uusix-verstaiden kanssa 18-24-vuotiaiden nuorten kokemuksista Uusix-verstailla työskentelystä. Teemme opinnäytetyöhön liittyviä haastatteluja 3.-14.2.2014 välisellä välisellä ajalla. Tutkimuksesta Uusix-verstaat saavat palautetta, joka auttaa Uusixin toiminnan kehittämisessä.

Haastattelemme yhteensä 5-7 nuorta eri pajoilta. Haastattelemme nuoria, jotka ovat ehtineet olla Uusix-verstailla vähintään 3kk ajan, sillä tällöin he ovat jo ehtineet löytää paikkansa Uusixilla ja siten voivat antaa enemmän palautetta haastatteluissa.

Haastattelut kestävät korkeintaan tunnin ajan ja ne toteutetaan haastateltavan työajalla. Haastattelut toteutetaan luottamuksellisesti. Haastateltavien nimet tai muut henkilötiedot eivät tule opinnäytetyössä esille, eikä haastateltavien henkilöllisyys ole tunnistettavissa opinnäytetyössä. Haastattelut äänitetään ja kirjoitetaan puhtaaksi analysointia varten. Haastatteluja ei lue kukaan muu kuin opinnäytetyön tekijät. Opinnäytetyöraporttiin tulee joitakin suoria lainauksia haastatteluista, jotka erotetaan toisistaan tunnistein ”haastateltava 1”, ”haastateltava 2” jne. Opinnäytetyön valmistuessa kaikki haastattelumateriaali (äänitteet ja kirjallinen materiaali) tuhoetaan. Opinnäytetyö julkaistaan The-seus-julkaisuarkistossa. Haastattelukysymykset on mahdollista lukea ennen haastattelua. Haastateltava allekirjoittaa suostumuslomakkeen ennen tutkimukseen osallistumista.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Haastateltavalla on oikeus keskeyttää osallistumisensa opinnäytetyöhön missä vaiheessa tahansa. Riittää, kun sanot haluavasi keskeyttää. Kieltäytyminen ei vaikuta asiakkuuteesi Uusixilla tai missään muualla, se vaikuttaa ainoastaan opinnäytetyöhömmme.

Lisätietoja voi kysyä sähköpostitse tai puhelimitse.

Ystävällisin terveisin

Milla Tompuri

milla.tompuri@metropolia.fi

Juho Räsänen

juho.m.rasanen@metropolia.fi